Nagy képes fénykép- és optikai árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED UTÓDA

ELEK ÉS TÁRSA r.-t.

Budapest, IV., Károly-körut 10. szám.

Szállítjuk árfelemelés nélkül kényelmes havi lefizetésre.

Külön kikötés esetén, a meg nem felelő áru, 3 napon belül sértetlen állapotban minden kötelezettség nélkül visszaküldhető.

Fenti feltétel az egyetlen biztosítéka az előnyös vásárlásnak, ugy ár mint minőség tekintetében.

„Lilly" női reticule-kamara.

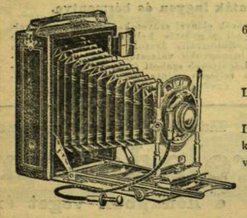

6×9 lemez és filmcsomaghoz, kettős kihuzat.

Legfinomabb bőráthuzat.

Legujabb Migdet-zár pillanat- és időfelvételre.

Iris fényszabályozó. — Kiugró kereső, függőleges- és hosszfelvételekre. — Fémrészek finoman nikkelezve.

				Havi
123. sz. Extra Rap. Ap náttal	f: 8	K	78.—	4.—
124. sz. Extra Rap. Apl náttal	f: 7	K	81.—	4.—
3 fémkazetta tokban		K	6.—	
1 filmcsomag-kazetta		K	7.50	

Havi részlet K 4.—

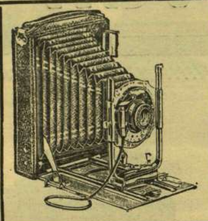

Ujdonság! Ujdonság!

„Hungária" klappkamara.

Legujabb Vario zár, idő- és pillanatfelvételekre $^1/_{10}$, $^1/_{25}$, $^1/_{100}$ másodpercre. Ibso-Sector-zár, idő- és pillanatfelvételekre szabályozható $^1/_{100}$ másodpercig. — Iris fényszabályozó. — Kettős kihuzat hajtó csavarral a hátcsó lencse használatára. — Finoman mintázott bőrutánzat. — Fémrészek finoman nikkelezve. Kettős kihuzat. **9×12 cm. lemez és 8×10½ cm. filmcsomaghoz. Kettős kihuzat.**

Árak 3 fémkazettával tokban	Fényerő	Gyujtótávolság	Vario autom. zárral K	Havi részlet	Ibso-Sektor zárral K	Havi részlet
100 sz. Rodenstock Extra Raplapl.	f: 7.7	135	78.—	4.—	90.—	4.50
101 sz. Rodenstock Hemi anastigmat	f: 7.2	135	85.—	4.50	95.—	5.—
102 sz. Rodenstock Tripl Anast. Trynar	f: 6.8	150	90.—	4.50	100.—	5.—
103 sz. Rodenstock kettős „ Eurynar	f: 6.8	135	100.—	5.—	110.—	5.50

3 külön kazetta tokban **6.**— K, 1 filmcsomag-kazetta 8×10½ cm. **8.50** K, 1 filmcsomag-kazetta 9×12 cm. **9.**— K, 1 elegáns váltáska **7.**— K.

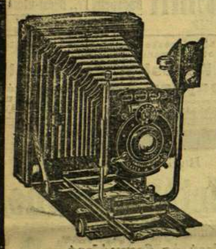

Laposkamara „Globus"

Nagysága ca. 3.5×12×15.5 cm., sulya ca. 800 gr. 9×12 lemez és 8×10½ filmcsomaghoz. Legfinomabb bőráthuzat. Ibso vagy Koilos zár. Iris fényszabályozó, forgatható brilliáns kereső vizszintmérővel függőleges és hosszfelvételekre. Kettős kihuzat a hátsó lencse használatára.

Szám	Az árak három fémkazettával tokban értendők	Fényerő	Gyujtótávolság	9×12 Ibso zárral korona	9×12 Koilos zárral korona	10×15 Ibso zárral korona	10×15 Koilos zárral korona	13×18 Ibso zárral korona	13×18 Koilos zárral korona
104	Rodenstock Extra rap. Aplan.	7.7	135	116.—	132.—	140.—	150.—	150.—	170.—
105	„ Hemi anastigm.	7.2	135	122.—	135.—	145.—	155.—	155.—	175.—
106	„ Triplanast. Trynár	6.8	150	132.—	144.—	150.—	162.—	162.—	182.—
107	„ Kettős anast. Eurynar	6.8	135	140.—	155.—	160.—	172.—	172.—	192.—

	4×12	10×15	13×18
3 külön kazetta tokban	6.—	10.50	15.—
1 filcsomag kazetta	8.50	11.50	11.50
1 váltáska	7.—	11.50	13.50

Fizetendő 20 egyenlő havi részletben.

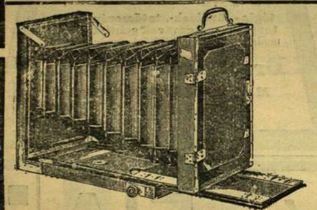

„Hungária" utazókamara.

Ezen kamara valódi amerikai diófából készült, homályosan fényezve, kettős kihuzattal, a forgatható kupalaku fujtató bőrsarokkokkal van ellátva, kettős fogas hajtócsavar, erős fémveretek.

Sz.	Árak 3 dupla kazettával	13×18	Havi részlet	18×24	Havi részlet
111	Zár. objekt. és állvány nélkül	70.—	3.50	90.—	5.—
112	Redőnyzár, állvánnyal Rodenst. Extra rap. Apl. f: 7.7	125.—	6.—	170.—	8.50
113	Rodenstock Eurynárral f: 6.8	160.—	8.—	218.—	11.—

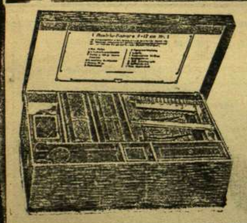

„HUNGÁRIA" felszerelés.

Teljes felszerelés, legfinomabb áthuzatu klapp-dobozban, pontos beosztásokkal. Tartalom: 1 tct. lemez, ¼ l. Hydrochinon előhívó, 100 gr. fixirozó, ¼ l. fixirfürdő, 1 mérő 50 gr., 2 lemeztartó, 3 machécsésze, 1 lámpa, 1 másoló keret, 1 szárító állvány, 12 lap celloidin papiros, 10 karton, 1 tubus ragasztó.

Árak:

6×9 cm. K **14.**— 9×12 cm. K **15.**—
10×15 cm. K **20.**— 13×18 cm. K **25.**—
18×24 cm. K **32.**—

„Hungária" fémállvány.

Egy rántás, egy csavarás, egy forgatás, egy tolás elegendő az állvány felállításához és ujból való összetolásához.

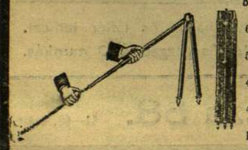

5 részü hossza nyitva 124 cm. összetolva 32 cm., sulya 600 gr. lapos fejjel K **24.**—
6 részü hossza nyitva 129 cm. összetolva 29 cm., sulya 700 gr. lapos fejjel K **26.**—
5 részü magassága 150 cm., sulya 600 gr. gömbölyü fejjel . . . . K **24.**—
4 részü magassága 126 cm., sulya 540 gr. gömbölyü fejjel . . . . . K **15.**—
4 részü leemelhető és forgatható fejjel . . . . . K **18.**—
Finom tok, valódi bőrből . . . . . K **4.**—

Hensoldt prizmás látcsövek.

Fokozott fényerő nagyobb objektivek alkalmazása által. Kiszélesitett látókör uj orthoscop okulárokkal, megátolva a képnek a szélek felé való eltorzulását. Az egész látókörre kiterjedő éles látása a plasztikusan kidomborodó képnek.

„Stereo Walkar"

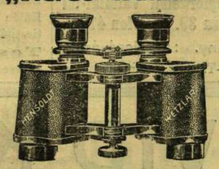

Mechanika:

Térfogat és suly tetemesen kisebb. Fokozott szilárdság. Főtest és izület egy darabból öntve. Időjárástól védett, por és nedvesség behatolása kizárva.

Éles látásra való beállitás.

„STEREO WALKAR" tok és vállszijjal	Nagyitás	Ára K	Havi részlet	HENSOLDT „STEREO" tok és vállszijjal	Nagyitás	Ára K	Havi részlet
	6×	170.—	8.50		6 vagy 8×	145.—	7.50
	8×	180.—	9.—		12×	165.—	8.50
	12×	190.—	10.—				

„STEREO" katonai látcsövek, különösellentálló képességü erős használat és időjárás ellen. — **Stereo katonai modell** sárga tokban öv-kengyellel, 6 vagy 8-szoros nagyitás **145** korona. **Havi részlet 7 korona.**

MEGRENDELESI IV.

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED utóda

ELEK ÉS TÁRSA R.-T.-nál

BUDAPEST, IV., Károly-körut 10. szám.

Ezennel megrendelem az alanti árut . . . . . korona értékben, fizetendő . . . . . korona havi részletekben Budapesten **Elek és Társa r.-t.-nál.** Három havi részlet elmulasztása az egész számla összegét azonnal esedékessé teszi. Teljes kifizetésig tulajdonjog fentartva.

Jogomban áll az árut 3 napon belül sértetlen állapotban visszaküldeni.

Fizetendő Budapesten	kor.	fillér

Lakhely: . . . . . .

Kelet: . . . . . .

Név és foglalkozás: . . . . . .

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

32. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, AUGUSZTUS 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre — — 20 korona. Félévre — — 10 korona. Negyedévre — — 5 korona. A *Világkrónikás*-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A VERESPATAKI ARANYBÁNYÁSZAT.

A VILÁG LEGRÉGIBB aranybányászata kétségtelenül a verespataki. Mert itt nemcsak a történeti idők kezdete óta folyt a bányászkodás szakadatlanul a mai napig, hanem folyt már előbb, azokban a korszakokban is, mikor az ember nem ismerte még a vasat. A hegynek egy része nem vésővel és kalapácscsal van ledolgozva, hanem egyszerűen tűzzel. Tüzet raktak a szikla oldalába, izzóvá melegitették az aranytartamú követ, s aztán leöntötték hideg vízzel. A kő ezáltal porzóssá vált, össze lehetett törni liszt finomságúvá, s ki lehetett belőle szedni az aranyat. Az ilyen bányászkodásnak igen sok nyoma megmaradt napjainkig Verespatakon. Így van ledolgozva a Csetátye-hegy kúpja, a hol óriási mértékben folyhatott a munkálkodás. Így pedig csak abban a korban bányászkodhatott az ember, a mikor legföljebb bronz szerszámok fölött rendelkezett, ellenben a vasat — melylyel könnyebben megmunkálhatja a követ — még nem ismerte.

A római korból, a mikor már vésővel és kalapácscsal dolgoztak, szintén sok emlék maradt Verespatakon. A római munkálatok jól megkülönböztethetők a régibbektől és az újabbaktól. Egész tárnák állanak fenn mai nap is, melyeket római rabszolgák vésője vájt. Az egész vidéken sok ma is a római emlék, s többek közt a verespataki bányákban találták azokat a telelit viaszkos táblákat is, a melyek bányászati feljegyzéseket tartalmaznak, s egyedüli okmányok a római korból, melyeket római ember sajátkezüleg irt.

*

VERESPATAK LÁTKÉPE. (HÁTTÉRBEN A KIRNYIK HEGY, MELYBEN A LEGTÖBB BÁNYA FEKSZIK.) — Jelfy Gyula felvétele.

Verespatak azonban nemcsak története folytán nevezetes, hanem gazdaságánál fogva is. A legdúsabb aranyérczek innen kerültek a világ összes múzeumaiba. Sokszor találtak itt egydarabban szabadaranyat, mely több mázsát is nyómott. A mellett itt gyakran előfordul kristályos alakban is az arany, a mi máshol nagy ritkaság.

Két hegy, a Csetátye és a Kirnyik tartalmazza az aranyérczeket. E két hegy át és át van lyukasztva felső részeiben. Egymás fölött és egymás mellett sorakozik itt a sok bányasáj mint a méhkaptárban a viaszksejtek. Minduntalan nyilnak új bányák, alakulnak és megszünnek bányatársulatok. Ha valahol gazdagabb érczekre lelnek, azonnal új társulatot alapítanak annak munkálására. Rendesen 32 részestársból alakul a társulat, s minden tag annyi munkást küld a bányába dolgozni, a hány része van benne. Mindenki maga fizeti a maga napszámosát, s az érczen, a melyet azok előállítanak, elosztozkodnak minden szombati napon. A maga érczét aztán mindenki haza, illetőleg saját zúzómalmába viszi. Primitív gazdasági eljárás ez, de magok a zúzómalmok még sokkal primitivebbek. Ezek még a bronzkorból maradhattak reánk. Nem vasdorongokkal törik össze az érczeket, hanem egy faoszlop végére kemény kovarczkövet erősítenek és azzal zúzzák lisztfinomságúra.

A mint az előadottakból is következtetni lehet, csupa kisember dolgoztatja ezeket a bányákat. A város és a szomszédos Abrudbánya polgárai mindenféle rangú iparosok, kereskedők és földművesek. S évszázadok alatt több aranyat produkáltak primitív munkájukkal, mint a mennyit modern alapokon szervezett nagy vállalat tudott volna. Mert itt, a gyakran előforduló szabadarany előfordulások miatt, csak így lehet dolgozni. Az újabb idők alatt keletkezett néhány modern vállalat is, de azok mind tönkre mentek. Ennek a primitiv bányászkodási módnak kedvez maga a bányatörvény is, mely a Bach időben keletkezett ugyan, midőn mindent egyforma kaptára szabtak, de a mely mégis külön határozmányokat foglal magában a verespatakiak érdekében.

S az a különös, hogy a mit még Bach is respektált, azt mai napság akarják felforgatni ép bányászattal foglalkozó szakemberek. Ép a legutóbbi hetekben indítottak meg egy mozgalmat azzal a czélzattal, hogy az arany szünjék meg szabadkereskedelem tárgya lenni. Az ok, a melylyel érvelnek, az, hogy meg akarják szüntetni az aranylopásokat. Pedig ha tervük sikerül, ezt nem fogják mégse megszüntetni, a verespataki bányászatot pedig tönkre teszik. Kár lenne érte. Nemcsak egy a kulturtörténet szempontjából érdekes intézményünk szünik meg, de nagy gazdasági értékek is veszendőbe mennének.

KIS ROMÁNCZOK.*

I.

Öreganyám, tudja, micsoda nap van ma?
Pártából kikerül a halvány kis Anna.
Elmaradt a harczban nagy Galambos Pista,
Hajadon lányáért magam jöttem vissza.

Az Annáért jöttél? Bizony, már nincs itten.
Hol van? Arra felé, a hol a jó Isten,
Valahol a felhők közt vezet az útja
Galambos Pistával együtt vannak újra.

II.

Nem ültetek én már viola virágot,
Nyári éjszakákon már senkit se várok,
Virágos ablakom nem világít többé
Az éjszakán által,
Beaggatom azt is éjfekete gyászszal,
Éjfekete gyászszal.

Nem fonódik két kar karcsú derekamra,
Nem lehelnek csókot csókos ajakamra,
Két szuronyos csendőr talpig nehéz vasban
Kiséri a rózsám,
Nyári éjszakákon nem jöhet el hozzám,
Nem járhat el hozzám.

Farkas Imre.

* Megzenésítés joga fenntartva.

KORA DÉLUTÁN A LIDÓN.

Nagy, széles melle álmodón piheg csak,
Szabályos, hosszú-hosszú lélegzettel.
Sehol, sehol egy hullámot sem vet fel.

A tenger könnyű, délutáni álmát
Aluszsza lustán, lomhán elomolva
És óriási csodakék szemével
Hunyorgatva, álmos-lustán néz széjjel.
A mint rádől a bársonyos homokra.

És nézi, nézi: az arany-fövényben
Két barna pózna bóbiskol ernyedten
S kötél karján most lágyan rengve, ringva,
Lenyúl aczélgyűrűjével a hinta
És titkos vágytól megremeg, meglebben.

Alatta ott hever egy szőke asszony,
Miként antik szobor, pompás nyugodtan.
S a lágy homoktól lágyan átölelve
Kifeszül isteni szép aktja, melle,
A mint elomlik az arany homokban.

Aranyhaja sziporkázik a napban
S vakítva fénylik hófehér lágy karja.
Csodás szobor e déli napsütésbe,
Aranyból s elefántcsontból kivésve.
S a nap... a nap kéjesen csókolgatja.

S a hinta — vágyak kéjencz, kaján faunja,
Kit elfog vágyak vad skárlátszin láza —
Lenyúl hosszú karjával... s felragadván
Az ár fölött, aczélgyűrűs két karján
Nagy, széles ívben ringatón hintázza...

— És kapzsi vágygyal ébredt fel a tenger
S a parton már robogva rontott átal
Ezer, tarajos hullámcsatlósával...

Balla Ignácz.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Kaffka Margit.**

V.

Elküldték Pestről a Gách-féle selyemruhákat s a vizitszoba földjén reszkető örömmel térdeltük körül a nagy, barna skatulyát. Az anyámé fűzöld lengeség volt eperpiros, picziny rózsák girlandjával, az enyim a kötelező fehér. Az aranyporos, hegyes topánok is ott voltak s a virágos haj-ékek.

Hanika szedte ki őket karcsú és szeplős, halovány újjaival; vöröshajú, rút kis varróleánynunk, a ki hetek során ott kattogtatta a gépét az üveges szalétli sarkában. Milyen áldott jó, szegény kis lélek volt ez a póznahosszú, horpadtmellű teremtés. Csak most gondolok vissza, milyen nehéz dolog hallgatagon és békén nézni közelből a mások jódolgát! De ő velünk érzett, néhány jó szavunkért átolvadt hűségbe és szeretetbe. Mennyi áhitat és bensőség volt abban, a hogy vigyázva kiemelte a ruhákat, idegen mesterek remekét, a hogy két helyen csippentve fogta és magosra emelte, míg zöldes, apró két szeme alatt foltok pirultak a lelkes izgalomtól. «Ó, be pompás! Nincs ezen egy öltés hiba! Jaj!» — mondogatta, a míg ránksegitette és végighúzta keskeny, borsószáraz tenyerét a fátylas tüllredők fölött, csípőnk és kebleink büszke vonalán.

Mi elébb izgatottan és ámultan lestük, hogy kiszedje, aztán tapsoltunk és összeölelkeztünk anyámmal kaczagva és hemperegve a szoba földjén. És mikor rajtunk volt mind e pompa és mesteri szépség, hogy álltunk meg némán és kiegyenesedve, tágult, fényes szemekkel, izgalomtól fehéren a földigérő tükör előtt! Anyám összefogta a zizzenő, lenge uszály zöld hullámait, fordult és hajladozott, felvonult, majd meg leült hirtelen. Ezt még tanulnom kellett, szépen, könnyű grácziával kezelni, karra vetni vagy kigyós vonalban folyatni magunk után. Milyen könnyen válhattak kómikussá a mozgások ebben az öltözetformában; de ép azért volt finom és nemes művészet szépen bánni vele a táncz heves fordulataiban, szállva, kavarogva, vagy helyben rezegve soha egészen el nem felejtkezni önmagunkról, a külsőnknek, minden különbvoltunknak való tartozásról.

Összefogództunk és körülleb egtük keringőzve, hajlós derékkal, simán suhanva a nagy ebédlőt. Hanika dudolt nekünk csukló, szintelen kis czérnahangján és sietve tologatta el utunkból a székeket. «Legszebbek, — ezen a világon nincs párjuk!» — sóhajtozta hevesen és rajongva. Grószi ránknyitott; bólingatva, figyelmesen állt az ajtóban.

— Ötszáz forint a kettő . . . azért lehet is szép! — mondogatta félig magának. — Hát pompásak, no, — tette hozzá élénkebben. — Mintha ráöntötték volna a derekatokra! . . .

Megfordult csakhamar, visszament a nagy udvari szobájába. Újabb időben jóval kevesebbet törődött velünk. Az ablakfülke emelvényén ült, mint valami trónuson és fogadta audiencziára az ő ügyes-bajosait; azokat, a kik jó kamatra kicsi pénzeket kaptak tőle, a kik bérletre ajánlkoztak vagy olcsó telket közvetítettek; ügyvédet, árúst, egyezkedőt, — Lipit legtöbbször, a mindenre jó, fürge és okos zsidónkat, a ki üzletfele és ilyenben bizalmasa volt. Már minden erejét lefoglalta az életeszmény: a család emelkedése az egyetlen fiú-örökös révén. István csakugyan harmincz éves volt és helyettes közjegyző; a szomszédban simáraférsülten, fehér musslinruhában, észrevétlen nőtt templomos, szelid leánynyá Ágnes, a grószi kedvencze; két évvel idősebb volt nálam és olyan igen másforma. «Ezek itt most már csinálják egy-kettőre, a hogy legjobban tudják!» — ez a gondolat látszott az egész velünk-bánásán. Megérezte, hogy a mi módunk és minden eszközünk erre mennyire más és nem zavarta anyámat a drága ruhák miatt. Tudta, fegyverzetünk az, melyben győzni, hóditni, komoly életcsatát nyerni kell. Ha Lipi kijött tőle, jókedvűn köszönt be a csukott terrászra hozzám. «Így megnőtt, Magda kisasszony! Szépen nőtt! Remek diófabútort csinál egy új fábrika most Kolozsváron. Én fogom beszerezni majd, a mennyiért nekem adnák!» Jött Trézsi, az ócskás czigányasszony és megcsodált. «Drágalátos! Jaj, tulipánt! Hogy húzza majd az én öcsém a lakodalmán!» A vén Spach Náni hátikosárban hozta a pénzes erdélyi katrinczákat, himzett, fehérgyolcs alsószoknyát, keszkenőt; ő is letehette butyrát a verandán, ha jó kedvbe lelte anyámat, pillés kávécskát kapott és regélt a damaszt abroszokról, háromesztendős szőttesekről az akkori jó kendertermő évből, a miket jövő őszre visznek debreczeni vásárba a lőcsei kereskedők «Ép jó időben!» — mondta és végigsimogatott rajtam hizelkedő, öreg szemével.

Így voltam most már szem előtt; mindenki figyelt rám és tudomásul vett. Kötelességem lett, hogy hamarosan vizetzavarjak kissé e kis világban, hogy valami történjék velem, a mi egy-kettőre eligazítja a sorsomat.

És mégis, tudom, sok volt a véletlenség az első fellépésem s ezzel az egész bálozó leányéletem sikerültében. Hogy grószi akkortájt jó ösztönnel elsimított minden apró neheztelést a a vidéki, Pórtelky-féle atyafiháddal, a kik legényfiai bejönnek és hangadók a farsangos alkalmakon. Az ablakom előtt eljáró ifjak egyikmásika kezdhette tán először emlegetni: «Istenugyse, Pórtelky Magdi lesz a legelső kislány az idén!» Anyám néhány vacsorát adott a tél elején; a kedvességével olyanokat is kitüntetett és meghatott, a kikre maga-kedvéért rá se hederített azelőtt. Nagyon bájos volt ebben az új, gondos és aggodalmas anyai szerepben! Akkor vagy kétszer az uradalmi hadból is hivatalos volt hozzánk néhány «legkülönb». Scherer, az inspektor fia kimentődött; ezek nem békültek. Régi, nagyon szomorú történet volt e mögött: szép fiatal Ilonka lányuk tragédiás halála, a kinek furcsa szeszélylyel, minden szokások ellenére, bolondosan udvarolni kezdett azidőtájt a hires Széchy Pista. Akkor volt, hogy anyám, asszonyos gonoszkodásból-e, hiúságért, vagy tán akkor már igazán fellobbant szerelemből, merészen és akarva udvarába vonzotta, magához lánczolta őt; a regényes, szerelmes leány pedig strychnint keritett az apja állatgyógyító patikaszerei közül. Hat éve is volt már, de az ilyet nehéz felejteni . . . De Vodicska Jenő ott volt. Emlékszem, fiskálisos dolgokat beszéltek grószival és az jófejű

embernek mondta; majd később heves rokonszenvet támasztott Telekdyben. Ez mindig is különcz hirében állt kicsit túlzott eszméivel az egyenlőségről s az ész egyedüli rangjáról; külföldies, «semmire nem használható» tudományával és filozófus könyveivel. «Hogy kiri ebből a környezetből, milyen kellemetlen mégis ez a vegyesség benne!» — gondoltam néha, de Klára mama naivul csudálta és láttam, hogy büszke rá. Szokatlan volt neki, hogy vele valaki ilyen dolgokról beszéljen; s az udvarlása mégis gáláns tempójú, tradicziósan szép hódolás volt.

A megyebálra vittek először, a tubarózsás, uszályos, fehér selyemruhában.

Míg Hanika fésült, elrendezte és feltűzte csigákba sodort hajam, — míg anyám gyengéden felhőzte be finom rizsporával a vállaimat, — és a mikor megálltam a tükröm előtt így, ünnepien, sugár alakommal, fiatalságom méltóságával és büszke díszével: fokonkint vált bennem komoly bizonyosságra a hit, hogy a legelső leszek. Tán lett volna okom félni és kételkedni; elgondolni, hogy ott sok-sok más, épen így kidíszített, szép és fiatal lány közt el is homályosulhatnék! De én a szememben ennek a lenditő és ujjongó hitnek a ragyogásával léptem be a terembe, a sok lámpa fénypazarlása alá. Ez adott biztosságot és összhangot minden mozdulatomnak, ezért voltam bátor és közvetlen a szemjátékra, kezdésben és visszaadásban és így jutottak eszembe gyors, helyénvaló, eredeti és ügyes ötletek, kedves kérdések és szellemes, friss visszavágások is, a mik szájról-szájra adódtak aztán. Sohase néztem méricskélő, irigy vagy aggodalmas szemmel a többi leányt; úgy éreztem, itt *én* vagyok, egyedül én és minden a kedvemért! Nem volt helyes talán és semmikép sem igazságos; de beválT.

Szép, mámoros, farsangi kavargás; ünnepeltség, fény, ragyogó gondtalanság; bál, bál! . . . Összemosódó, kavargó emlékei egy hosszú életre sugarazzák a rózsaszin derűt, enyhítő, nyugtató asszonyos öntudatot. Én voltam; *az* voltam egykor!

Boldog és szép volt ez az elillanó idő, üde ragyogású szinek és súlytalan, lebbenő évek. Mintha a keringő ütemeire röpültek volna el fölöttem mély, édes félandalodás közepett. Néha még most is lebegek és forgok így álmomban; a régi, akkori divatos walzerek dallama tér vissza, — és derűs kedvvel ébredek olyankor.

A hosszú, forró szupé-csárdások elevensége inkább illett hozzám pedig! Közel a czigányhoz, egy-egy nekemvaló tánczossal bomolva, forogva és rezegve, csak valami szikrázó, aranyos tűzködön át éreztem, hogy fárad és csendesül el körültem mindenki a teremben, hogy alig tánczol néhány pár és az is abbahagyja végül és köribünk gyűlve minket, engem néznek azután; magamelvesztett összeolvadását minden mozdulatomnak, a vérem lüktetésének, a gondolatomnak is a muzsikával, a táncz babonás, bolondos lelkével. Soha gyönyörűbb részegség nem lehet ennél; és ha legmindenét adja is a szerelem, nem lehet több a mozgások és szemek és hevületek ilyen összefeljetkezésénél . . .

— Nagyon kaczér! Mint a kéneső, olyan! Az élő fába is beleköt! — mondogatta egy-egy élesszemű asszony, de inkább csak hogy beszéljen, csak megállapítással. Mert kizárt dolog volt, hogy valaki a roszalását, gáncsát éreztetni merje mivelünk. Párbajra kész, védő férfirokonság állt mögöttünk, szolgabiró sógor, alispán koma, közjegyző öccs; a grószi lekötelezettjei, az anyám udvara; s a bajban mégis csak összefutó vidéki atyafiság. Hallgatag érezte mindenki az ilyesmit. «Anyja lánya, — mondta Zimán Ilka néni, engedékenyen hunyorgatva, — de minden jól áll neki! Ha a kisszéket veszi magára ruhául, ha czigánykereket hányna! Szépnek minden szabad!»

Négyest egy colonne-ban tánczoltunk anyámmal és mindig ő volt a vizavim. Én akartam ezt, — megéreztem, hogy bájos, eredeti és jóleső látvány az ilyen. «Van-e már muttusnak tánczosa!» — kérdeztem szorgoskodón az udvarlóimtól.

Vodicska Jenőt megszoktuk a farsang végéig, hogy elmaradhatatlan árnyékunk legyen. Rábiztuk a belépőt s a legyezőket; szelid gonddal kezelte és tánczaim közben sokszor láttam, hogy az ajtóban állva, vagy egy oszlopnak támaszkodón, melegen és figyelmesen elgyönyörködve néz engem. De közben másokkal is elbeszélgetett, szolidan, kedvesen és nem vált feltűnővé. Gondozott, túlgondolkozott alakja, kis gömbölydedségre hajló, szimpatikus férfiarcza nem volt rosz staffázs.

Vacsoránál a mi asztalunknál ült, de rendesen nem én mellettem. «Mit akar ez a háztanító-fiú körülted, Magduczi?» — sugdosták néha zsörtös féltékenykedően másodunokatestvéreim, a Kehiday fiuk. Vállatvontam kaczagva és kaczéran. Akkor apró malicziákat mondtak ellene, hogy egyszer megemberelte magát és mulatni próbált, de milyen rosszul állt neki és hogy kapott gyomorbajt a negyedik pohár bor után! Meg hogy tánczolni csak úgy tud, ha otthon a komót jobbsarkától indul el ballábbal.

Nem hallgattam rájuk, pezsgőbe mártottam a nyelvem és belenéztem a Bankó primás rámragyogó lassú tüzű szemébe. Szép szál czigánylegény volt és nekem játszott, lehajtott fejjel, egy mosolyért is hálás, leszámolt alázattal. Lassan, meghatottan jött közelebb felém, szordinót tett és régi nehéz, tárogatós hallgatóba kezdett. Mindenki elcsendesülten és megfogottan nézett maga elé, messzi nemzetségek régi, fojtott bánata lebegett a korhelyes asztal fölött; titkos megértés közösségébe vonva, egymás felé ez egyfajtáju embereket. Megint ránéztem és révedve káprázott bele a szemem a gyűrűje gyémántos tüzébe. Szikrázva játszott a vonót lenditő, sovány, barna kézen; tudtam, hogy külföldön jártában egy angol királyi herczegnő küldte oda neki egyszer a hopmesterével, mert odakinn, a «művészúr» volt a mi kényeztetett és kedvünkrevaló hegedűsünk, az ócskás Trézsi testvéröcscse.

Fölényes volt itt ebben a perczben, egyetlen szinjózan szinte a pezsgős urak között, hódoló művészetével és fékentartott indulatával; átfutó, kellemes forróséggal éreztem meg benne a férfit. «Brávó!» mondtam nagyon halkan, bólintottam és alig észrevehetően összevertem a tenyerem; mélyen meghajolt leeresztett vonóval és hátrább vonult, míg a kontrás körüljárt a tányérral. Nagyobb pénzdarabok hulltak és akaratlan Vodicska felé figyeltem; igen jól van, — tizest tett ő is! Megindulás nélkül, mámortalanul és nyugodtan nézett vissza rám meleg, okos szemével.

Most már nem tudnám megmondani, melyik bálon volt ez, vagy majálison talán. Lehet, hogy több ilyes pillanat emléke többféle esetből keveredik most össze bennem. Olyan régen volt!

— Lássa, az emberek csak ezt tudják nálunk! — mesélte hátam mögött Telekdy anyámnak, mikor hazakisért. — Összefogódznak és ugrálnak, hogy megengedten ölelhessék egymást, vagy oktalan és értelmetlen nekibúsulással fülelnek egy túlhaladott, fejletlen és gyerekes muzsikát, a mig mindenféle ártalmas liquidumokat addig-addig töltögetnek rendszeresen magukba, mig megvadulnak vagy barommá butulnak. Sohase lesz a magyar emberből semmi!...

— Hogy lehet most ilyeneket beszélni? — gondoltam bosszusan és fáradtan, és előresiettem, hogy ne halljam. — Miért nem maradt ott, a hol mindenki olyan tudományos, józan és derék. Hisz ő is ivott pezsgőt és sárgás, bajusztalan arcza duzzadt volt, láttam, az ital mérgétől. Ha nem tánczol, a lába kis hibája miatt van. Ő se különb!

— Sokat összeolvasott, kicsit rendszertelenül és most egyet-mást összezavar! — mondta mellettem lassan Vodicska Jenő. — De nemes lélek és nagy rajongó. Csalódni fog.

Felé fordultam. Lágy, meghatott volt a hangja a tavaszi csendes éjszakában, míg ilyen komoly és egyszerű, békességes szavakat mondott. Eszembe jutott, hogy most csak ő kisér haza; a többiek ma mind eláztak.

Bárcsak már lefekhetném, egyszer jót alhatnám! gondoltam akkor először támadt, hirtelen kedvetlenséggel.

Hamar kihevertem ezt a jó, kényelmes párnák közt másnap délig; mert estére megint házimulatságba voltunk meghiva Béltekyékhez.

Otthon a házirend mi utánunk igazodott, kései lefekvésünk, alvásaink és öltözködéseink szerint. A két fiuhoz néha berontott Zimán Pista bátyánk a konyhaházba; harsogott és rikácsolt, el is verte őket hébe-hóba; azután megint békén voltak hónapokig. Tanulásukra, örizetlen barangolásaikra senkinek se volt gondja. Úgy futtában sopánkodott egyszermásszor anyám, ha eszébe jutott, hogy Csaba már megint bukott háromból; és egyszer komolyan ijedt volt és szomorú néhány napig. Valami különös eredetű nyak-idegbaja támadt Sándorkának, ferde állásra nyomoritva a fejét; időnkint megrándult görcsös, csukló hanggal. «Kamaszkori változás» — mondta Jakobi bácsi, az öreg doktorunk; de hosszan és tünődve nézte a fiu vézna képét, nyugtalan szemeit.

Messze, jódos fürdőbe kellett küldeni e nyáron. Nagyon sok pénzbe került, de grószi maga is sürgette. Mindnyájunk közt Sándort kedvelte legjobban és vele egy régi, dédelgetett terve volt: papnak menjen, legyen egyszer egy püspök, gazdag, tekintélyes, elegáns úri-főpap a családban.

— Persze, pápista róka, kámzsás ördögfajzat! — dühöngött néha megsejtve a szándékát Ábris nagybátyánk, az apám testvére. A Pórtelkyek mindig reformátusok voltak és törvény szerint ez volt a két fiú felekezete is. De Zimán nagymama és anyám is megbecsülték a maguk katholikus vallását minden belsőbb áhitat vagy szentesség nélkül. Érezték elökelő, hatalmas voltát, sok szépségét; és mindenestül mégis erre a világra valóságát.

— Gyönyörü felfordulás van ott, a hol asszony regnál! — harczolt és keménykedett Ábris bátyám a deres szakállát húzogatva. — Hallom már, mit főztök, ezzel a csirkével mit szándoltok. Valami kicska, — Vodicska lesz a vődurad, igaz-e?

— Ha férjhezadom, majd csak hivatalos lesz a lakzira, sógor! Maga dolga, eljön-e? — felelt vissza kicsit pattogva anyám. — Most még szó sincs senkiről!

— Hát persze, persze! — nevetgélt gonoszkodva a bácsi és rám nézett élesen. — Emlékszem én még jól, fiacskám, apró diákgyerek voltam a normális oskolából. Mondták a pajtások a pedellus kapujában kijövetkor: Gyertek fiuk, gyertek a kispiaczra, verik a vén Vodicskát! — Tudod-e kisgalambom, ki vó't? Ennek a mostani, peczkes vén földszabdalónak kedves nagyapja vó't. Földhöztapadt jobbágy, néha be-befogta a kerülő, mert galambtojást lopott a Vadas-erdőn. Ott volt a deres a piaczon!...

Végre mégis felvetette a fejét nagyanyám és haragos-keményen, kihivón a vendég szeme közé nézett. A kisebb jelentőségű nemescsalád, a Zimánok örök oppozicziója villant fel a tekintetében, a hatalmasabb, hetykébb haddal, veje familiájával szemben.

— Vége szakadjon az ilyen oktalan beszédeknek, sógor! Az a fiatal ember az én házam hivott vendége volt, becsületire vált. Hogy kihez menjen az unokám, ne legyen arra gondja: vagyunk itt elegen, a kik megválogassuk. Olyanformát nézünk bizony, a ki eltarthat egy asszonyt holtig a jég hátán is ebbe' a rosz világba. Az apjuk után — nyugodjék, — nem igen fürödhetnének tejbe!

Némán és elkomorult daczczal hallgattam egy sarokból e sok régduló, apró bosszúság epés felfakadását. Tisztában voltam mindazzal is, a mit egyik fél sem említett; a rejtett rugókkal. Ábris bátyám tiz évvel ezelőtt, mindjárt, mikor anyám özvegyen maradt, feleségül kérte a szépséges, fiatal sógornőt. Ő is özvegy volt egy leánygyerekkel. A váratlan kosár óta sohasem szünt meg teljesen a gáncsoskodó ellenséges állásfoglalása; úgy tett mindig, mintha csak az elhalt öcsese gyerekeiért, a család jóléteért akarta volna. Aztán meg Vodicska! Igen, az uradalmi mérnök birói szakértőkép megakadályozta mostanában valami kis kétes birtokrendezési ügyeskedését.

Csakhogy azt is jól tudtam, miért kel ki grószi olyan heves-hirtelen a Vodicska fiú védelmében. Hogy a tél végén már volt valami házassági terve énvelem s a sántalábú Kenedy Elemérrel, a kire nyolczszáz hold néz. Nem sikerült, azok keveselték az én vagyonom.

Akkor először öntött el hirtelen valami keserűség a tehetetlen voltom, lyányi kiszolgáltatottságom éreztén. De nem lelt kifejezést; visszafojtódott hamarosan a családi fegyelem és szokástisztelet megnyugtató, mert sehova nem fellebbezhető rendjében. «Grószi legjobban tudja!» gondoltam végül is megenyhülten.

(Folytatása következik.)

JEKELFALUSSY LAJOS A MOST ELHUNYT ALTÁBORNAGY, VOLT HONVÉDELMI MINSZTER.

ZILAHI KISS BÉLA.

1855—1911.

Ötvenhat esztendős korában, harminczötéves irói pálya és ugyanennyi évi hivatásos zsurnalisztai működés után olyan szegénységben és részvétlenül temették el a mult héten *Juniust*, a kit a polgári életben Zilahi Kiss Béla név alatt ismertek, — a hogyan a Csokonai korában szokták a magyar irót örök pihenésre elhelyezni. Alig lehet elhinni, hogy a hőség lett volna okozója ennek a részvétlenségnek. A kik a kegyelet valami kis részét érezték iránta, azokat a hőség nem zavarta kegyeletök nyilvánításában. Ellenben az a tragikomikus fátum nehezedett rá ennek az igen kiváló és igen érdekes indulású irónak a koporsójára, hogy harminczöt évi működés után a saját kollegái sem ismerték. A lapok ötsoros kommünikékben jelentették halálát s ezekből a sablonos jelentésekből nem derült ki, hogy a legképzettebb és legmüveltebb írók és zsurnalisták elite-csoportjának egyik legérdekesebb alakja volt Zilahi Kiss Béla. Publicisztikai, szépirói és tudományos munkásságának szélesen megalapozott egyetemes müveltsége adta meg a szilárd bázisát. Az ujságirói hivatásra olyan felkészültséggel indult, a mi egészen szokatlan a mai viszonyok között. Értette a latin, görög, olasz, franczia, német és angol nyelveket, járatos volt a leggazdagabb literaturák díszkertjeiben s külön speczialitással buvárolta a magyar kulturhistória minden érdekes mezőjét. Itt tünt ki leginkább, hogy mi válhatott volna belőle, ha külső viszonyai lehetővé teszik, hogy egész energiáját és életének nagyobb szabású konczepcióit a históriai munkásságnak szentelheti.

Vázlatai és tárczaczikkei, különösen, a miket férfi korában irt, erős tehetségének legspeczialisabb vonásait, a fantáziát, az éles judiciumot, az észrevevést és az emberi lélek ismeretét tükrözték vissza s még utolsó éveiben is, mikor az élet csapásai, családi keserűségek és anyagi gondok egészen feldúlták nyugalmát, — soha sem volt a históriának száraz krónikása vagy kuriozumainak a riportere. Kifejlett, egyéni stilus és egészen specziális módszer alkották irásainak az értékét. Kitünően tudta a história távlatába beállítani az embereket s négy-öt széles vonással megjelölni bennük egyéniségüknek legemberibb tulajdonságait. Néhány vázlata ebben a nemben valósággal remekléssszámba ment, de az is igaz, hogy soha sem jutott abba a helyzetbe, hogy kutatásainak és élményeinek eredményeit nagyobb konczepciókban kifejezhesse. Az életgondok és az a tulajdonsága, hogy szerette a függetlenséget, a szókimondást és a megalkuvás nélkül való munkát, sokszor sodorták kellemetlenségekbe, melyek, a míg fiatalabb volt, alig érintették. De jöttek a testi leromlás évei és ekkor sommásan nehezedett rá és sommásan bántotta minden, a mit korábban fel sem vett. Társtalanul, öreg bohém módra járta már utolsó esztendőit s ilyenkor már csak diskurzusok között lobbant fel benne egy-egy nagyobb tervnek vagy irodalmi szándéknak a reménye. A kik ismerték, azok tudhatták azonban, hogy e tervekből nem valósulhat meg soha semmi. És pedig azért, mert az élelmesség nélkül való irónak nincs nagyobb ellensége, mint az élet gyakorlati rendje. A sűrű vérű, bő fantáziával, hetyke lelki virtusokkal elindított irókat ez öli meg jobbára az első években s ez változtatja rozsdává később mindazt bennök, a mi a legnemesebb kisugárzása volt a véröknek. Ezért volt a Junius lelkiekben és isteniekben gyönyörűen tisztességes és fenkölt élete polgári szempontból, az élet gyakorlati rendjén át kémlelve — sikertelen, mutatványosság nélkül való, s szinte azt lehetne mondani, elhibázott élet, holott lehetett volna termekeny, szép és imponáló is, ha a reális körülmények pályája döntő éveiben és válságaiban az ő javára alakultak volna.

Irói munkásságának jelentékeny része lapunkban folyt le, a hol az olvasó gyakran találkozott irásaival. Egyik utolsó czikkét is lapunk számára irta s most, halála teszi a czikk megjelenését szomoruan aktuálissá.

Zuboly.

VÉRTESI ARNOLD, AZ ELHUNYT REGÉNY- ÉS NOVELLAIRÓ.

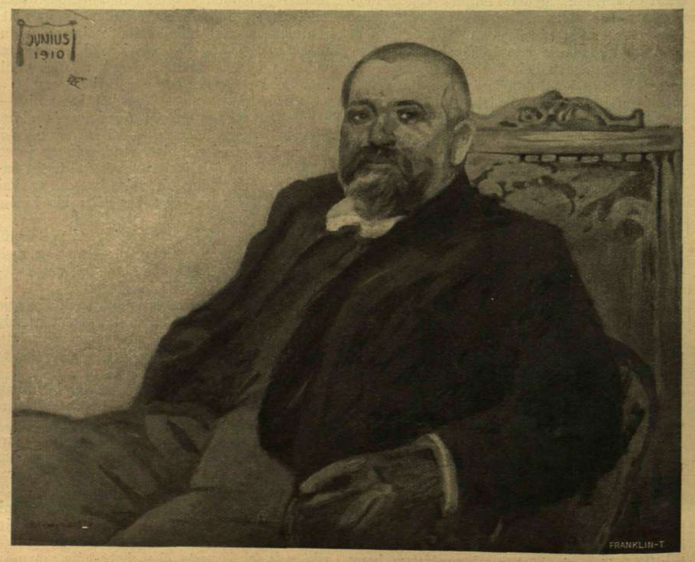

ZILAHI KISS BÉLA. — Szentmiklóssy Zoltán festménye.

MADAME ROLAND.

Rolandné asszony emlékiratai régóta ismertek, halála után nemsokára publikálták; levelei azonban lassanként kerültek napvilágra s a levelek teljes gyüjteményét csak nemrégiben adta ki két kötetben a franczia közoktatásügyi miniszterium. Ez a gyűjtemény egyaránt becses adalék a forradalom s a hires pár lélek- és erkölcsrajzához. A nagy megújhodás, a melyet annyira áhitottak s a melynek eljövetelén serényen dolgoztak, fölfalta mindkettőjüket. Az asszonyt lefejezték, az üldözött, bujdosó férfi, a midőn értesült felesége haláláról, leszúrta magát. A második esztendő brumaire hava 18-án, e dátum a szolgaság nyelvén 1793 november 8-ikát jelentette, halt meg Rolandné asszony vérpadon, ködös, esőre álló őszi nap alkonyán, délután öt és hat óra között. Csak kilencz nappal előbb vették fejét ugyanazon a helyen a huszonegy girondinak s csak három héttel előbb az osztrák asszonynak, Mária Antónia királynénak. A nyaktiló a szabadság, egyenlőség, testvériség szolgálatában akkor már erősen dolgozott s úgy nekilendült munkájának, hogy csak akkor tudták megállítani, a midőn Franczia ország nak már majd minden értékes fejét leszelte. Guillotin doktor találmányát, a nyaktilót, a melyet konstruálójáról neveztek el, hosszú, alapos vita után XVI. Lajos hozzájárulásával fogadta el eszköznek a halálos itéletek foganatosítására az alkotmányozó gyűlés. Ezt a szerszámot, a melyet nem minden vesződség nélkül tákoltak össze abban a formában, a melyben a forradalom alatt olyan sikeresen dolgozott, előbb holttesteken próbálták ki, s a próba, a mint ma mondanók, fölülmúlt minden várakozást. Első hivatalos funkczionálása egy utonálló kivégzése volt a Gréve-téren. Szép, mosolygó tavaszi napon történt a próba s a látványosság akkora tömeget csődített össze, hogy Lafayette nemzetőreivel alig tudta föntartani a rendet. A mutatvány kitünően sikerült. A publikum meg volt elégedve a guillotinnel is s nem kevésbbé kezelőjével, Sanson bakóval. Guillotin azzal ajánlta találmányát, hogy fájdalom nélkül öl, hogy a halál rajta szinte gyönyörűség s az idő módot adott rá, hogy ez állitás igazságáról a királyon, királynén kezdve, Robespierreig, a ki tömegesen szállí-

1. A SZANATÓRIUM JÁTSZÓTERÉN. — 2. AZ ÉPÜLET. — 3. GRÓF ZICHY JÁNOS MINISZTER KISÉRETÉVEL A MEGNYITÁSON.

A BALATON-ALMÁDI GYERMEKSZANATÓRIUM MEGNYITÁSA. — Jelly Gyula felvételei.

JUSTH ÉS TÁBORKARA.

tott áldozatot a guillotinnek, egy egész ivadék személyesen győződjék meg.

Rolandné asszony uránál húsz évvel fiatalabb, harminczkilencz éves volt, a mikor vérpadra került. Kivégzése napján itélték halálra, az itélet és végrehajtás között csak néhány óra folyt le; a rémuralmi areopag, akkor korlátlan ura az életnek s a halálnak, nem igen adott időt a magábaszállásra: gyorsan hozta meg az itéletet s azt ugyanazzal a gyorsasággal hajtatta végre. Hogy ezzel a mondással az ajkán halt volna meg: *szabadság, mennyi gazságot követnek el nevedben*, nem bizonyítható. Ez a frázis egy széltében ismert rapszódia egyik sora, a mely Robespierre bukása után, a thermidori napokban jelent meg s a mely nem említi, hogy Rolandné asszony ezzel sóhajtotta volna ki a lelkét. Rolandnéval sokat foglalkozott a franczia históriairás, itélete róla azonban meglehetősen ellentmondó. Némelyek csöppentett tökéletességet látnak benne, a kiben nem volt semmi gyarlóság, semmi hivalkodás, a ki élt-halt a szabadságért s az ember jogaiért; mások viszont eléggé közönséges, sokszor izléstelen komédiásnak látják. Sem magasztalóinak, sem ócsárlóinak nincs teljes igazuk. Valóság, hogy Rolandnéban volt komédiáshajlam és komédiásvér, a mint volt Rousseauban és Rousseau minden tanítványában is s ez tette a XVIII. század, az érzelmeskedés s a képzelgés századának igaz és törvényes gyermekévé.

Nem volt már fiatal s bár csak egy tizenkét éves leánygyermeknek volt az anyja, termete mamássá gömbölyödött, de azért vállára eresztett, libegő hajjal, fehér ruhában, a melyet derekán világoskék öv tartott össze, jelent meg a vérbiróság előtt, hogy halálos itéletét meghallgassa. A selejtes izlés, a hatásvadászat, a melyben nem tudott mértéket tartani, gyöngén palástolta mérhetetlen hiúságát, a melynek készséges rabja volt egész életében. Már leánykorában, a szűkös szülői házban, a züllött iparos-apa oldalán, a mikor mohón falta Plutarchus és Rousseau munkáit: szerepet tanult, a melyet utóbb, minthogy a viszonyok úgy alakultak, meglehetős bravurral játszott végig. Ábrándjaiban, a mikor jövendőjét tündérecsettel festegette, valószinüen nem volt meg a tragikus finálé, az erőszakos halál. Börtönében is sikeresen játszta az érzéketlent, a háláltól nem félőt; de többen látták sírni, a mikor azt hitte, hogy magára van és többen kapták rajta, hogy némán, csüggedten, fásultan bámul ki ablakán órákon át. Öt hónapnál tovább tartották abban a börtönben, a hol a királyné, Mária Antónia volt a szomszédja s ott sebtében irta meg emlékiratait, Taine szerint a lappangó gőg e mesterművét.

Rolandné egész nyiltan, persze szerénykedve, hasonlíthatatlannak tartotta magát testi, szellemi, erkölcsi bájakban egyaránt. Az utolsó napokban irt vallomásaiban is Rousseau igaz tanítványa: őszintesége, nyiltsága igazában dicsekvés és hivalkodás. Legyezte hiúságát, hogy *bámulatos asszonynak* tartották s hogy annak tarthassák, semmi fáradságot sem sokalt. Hitvesi hűségét megőrizte; mint feleség és anya mocsoktalan; de törte magát, hogy beleszeressen, a ki közelébe került; hogy epedjen érte reménytelenül; hogy megcsodálja érzelmes szivét és fagyos erkölcsi tisztaságát. Emlékiratában szemmelláthető gyönyörűséggel irta le a maga testi és szellemi bájait s egyúttal azokat a pusztításokat is, a melyeket bájai a férfiszivekben véghezvittek. Buzot-val, Barbaroux-val, Bancallal, sőt még a fagyos Robespierrel is secundum leges artis kaczérkodott s ezzel nem egyszer nyugtalanította a rideg, stoikus fönségbe takarózó Rolandot.

Párisban született, Párisban nőtt föl, de mint asszony életének nagyobb részét vidéken, Lyon környékén töltötte, a hol Rolandnak nagy tekintélye és nagy népszerűsége volt. Nem volt egészen fiatal, a mikor férjhezment: sokáig nem is akart férjhezmenni soha; nem akarta bemocskolni magát azzal, hogy csak azért menjen férjhez, mert az a szokás. Rolanddal is öt évig udvaroltatott magának, a míg határozott. A házastársak egyébként kitünően harmonizáltak egymással. Roland stoicizmusával, kissé elhanyagolt külsejével, fáradhatatlan buzgóságával a ködölgokban, szertelen, mondhatnók falánk becsvágyat takargatott. Boldogtalanoknak érezték magukat mind a ketten, hogy sokáig nem birtak szabadulni a vidékről, hogy nem birtak olyan polczra vergődni, a honnan Francziaországot, esetleg Európát dirigálhatnák. Csak külsőségekben, csak látszatra élte a Roland-pár a vidéki ember szerény, nyugodt életét; álmaikat az éj csöndes óráiban, álmodozásaikat a vidéki magányban a nagyság, a hatalom, az uralkodás fantómjai zaklatták. A nagyobb talentum s a nagyobb energia az asszony. Egy kortársnál olvassuk ezt a meglehetősen kétes értékű dicséretet: «A forradalmi férfiak között Roland állott Catóhoz legközelebb; de bátorságát, értelmét feleségénél tartotta.» Kissé nagyon is szerették s kissé fitogtatva viselték mind a ketten a római requizitumokat. Rolandné irta Brissotnak, a kit a forradalom legnagyobb diplomatájának tartanak, s a ki Vergniauddal és a girondiakkal halt meg a vérpadon: «Egész röviden, Isten önnel. Cató felesége épenséggel nem töltheti idejét azzal, hogy Brutusnak bókokat mondjon.»

A mikor az emberek szándékosan ennyire beleélik magukat valamely letűnt korba s enynyire tudatosan majmolják annak kiválóságait: a komédiázás mindig több a valóságnál. Rolandné, a míg a vidéken lakott, Tacitus babérjaira vágyott, a maga romlott, gyönyört hajszoló, szolgaságba sülyedt korának képét akarta megrajzolni. A mint aztán a forradalom árja Párisba sodorta, alakot és hivatást változtatott s Cato feleségének képzelte magát. A sors pedig mintha kárpótolni akarta volna Rolandot, hogy mohó becsvágyát olyan hosszú próbára tette: kétszer volt miniszter, előbb XVI. Lajos utolsó, aztán a forradalom első belügyminisztere. Nagyravágyásával azonban nem volt arányban talentuma; s a kiváló polcz, a mire úgy vágyott, csak arra volt jó, hogy sírt ásson mindkettőjüknek. Az asszony vérpadra került, Roland maga csak úgy menekült a börtöntől s a guillotintól, hogy megszökött s aztán megölte magát. Az aranjuezi szép napok, a két miniszterség zaklatott, izgalmas napjai alig tesznek ki egy esztendőt. Megkapták azonban, a mire vágytak: dirigálták Francziaországot; az asszony irhatott a pápának egy goromba levelet s adhatott leczkét szintén irásban XVI. Lajosnak a királyi mesterségről. A hatalmi polcz ára Roland népszerűsége volt: nagy ár, mert a miniszterségben Roland sem Francziaországnak, sem magának nem használt. Miniszterstége alatt népszerűsége eltűnt; barátai meggyérültek és elidegenedtek. Robespierre is csak addig barátkozott velük, csak addig volt vendégük bizalmas kis ebédeiken, míg nem lett miniszterré; a mint hatalom került a Roland kezebe, elfordult tőlük, gyanusaknak találta, üldözni kezdte őket. Rolandné hasztalanul próbálta visszahóditani *a megvesztegethetetlent*, hiába irogatott hozzá kaczér kis leveleket, a zöld Robespierre nem tért vissza, s leste, hogy eléggé megnőjenek a guillotin számára.

HAZAI HONVÉDELMI MINISZTER AZ ELLENZÉKIEK KÖZÖTT.

A PARLAMENTI KÜZDELEM. — Jelfy Gyula felvételei.

A Roland-pár tragédiájában az expozíczió lassú és vontatott. Tovább tart tíz esztendőnél, szintere a vidék, a hol izgató olvasmányokkal s a mohó becsvágy alaktalan káprázataival ölik az időt. A bonyodalom annál rövidebb és gyorsabb. Megkapják az annyira kivánt hatalmat; de részben, mert a viszonyok több elszántságot, nagyobb energiát kivántak, nem tudnak élni a hatalommal s emelkedésük magában hordja bukásuk csiráját. Roland miniszterstége csak ártott a királyságnak s a forradalomnak sem használt, mert csak az anarchiát nevelte. Tainenek körülbelül igaza van: Cato, a kinek egyéni tisztaságát és becsületességét kétségbevonni sem szabad, csak fecsegő báb a felesége kezében. Egyébként Roland és felesége, a kik annyira kivánták a forradalmat s annyira törték magukat, hogy benne szerephez jussanak, úgy jártak, mint Goethe balladájában a büvészinas. Addig nem volt baj, a míg Condorcet szalonjában, a *köztársasági tűzhelynél* dicsőíthették a köztársasági eszmét, a míg XVI. Lajos kormánya, úgy a hogy, tartotta magát. De a királyságra, a mikor már vonaglott, épp Rolandné mérte a halálos csapást. Roland még XVI. Lajos miniszterre, a mikor az egyik kollega, Dumouriez, a külügyminiszter, azzal vádolja, hogy a királyság lejáratásán dolgozik s a szerelmes és szolgalelkű kabinetet Rolandné vezeti. Nem volt nagy dolog az alapjaban megrendült királyságot lerombolni és elföldelni, helyébe azonban a köztársaság neve alatt anarchia és rémuralom lépett. A hegy, az anarchia apostolai, a mint Roland másodszor miniszterséget vállalt, ellene támadt. Tartott Rolandné nagyravágyásától és zsarnok hajlamaitól s nem volt hajlandó a kormánypálczát, a melyet XVI. Lajos kezéből kiragadott, Rolandné asszony, született Manon Philippon kisasszony, a véső-mester leánya kezébe adni. A midőn 1793 tavaszán Rolandnét börtönbe vetették, az asszonyok követelték a leghangosabban, hogy vigyék nyomban a guillontinra s az asszonyok tántettek ellene a legádázabbul akkor is, a midőn a guillotinra lépett.

SZAVAZÁS KÖZBEN.

A katasztrófa gyorsan csapott le. A girondiak szépen beszélnek, de gyávák, mondta egy kortárs XVI. Lajos pöre alatt. A mikor a király halálára szavaztak, nem gondolták volna, hogy magukra is halálos itéletet mondtak ki. A király halála után megbukott a girondiminiszterium, Roland lemondott miniszterségéről, a konvent Robespierre inditványára számadás kötelezettségével elfogadta lemondását. Ezzel megkezdődött a végső jelenet. A girondiak vagy börtönbe kerültek, vagy megszöktek Párisból. Az elfogottakat lefejezték, egyszerre huszonegyet; a megszököttek részben magukat ölték meg, részben már úton pusztultak el. Roland menekült, feleségét elfogták és börtönre vetették, mert a hegy a girondiak fejének tartotta. Rolandné imádója, a házas Buzot, a ki a régi köztársaságok nagy embereinek erényeiből táplálkozott, szintén menekült, üldözött vad módjára hónapokon át bolyongott, míg farkasok falták föl. A vérpadon a királynét a girondiak követték, a girondiakat Rolandné követte. A forradalom, mint az antik mithosz Szaturnusa, fölfalta a maga gyermekeit s lakomáját a legjobbakon kezdte. *A bámulatos asszony*, a mint kortársai Rolandnét elnevezték, ábrándos, képzelődő teremtés volt, a kit Plutarchus és Rousseau kiragadott neme természetes határai közül, de a kit nem rontott meg. Szerette Buzot, szerette egy kissé a szépségben Antoniussal vetélkedő Barbarouxt is, de megőrizte tisztaságát. Épp oly ártatlan a forradalomnak, mint volt az osztrák asszony, XVI. Lajos felesége, s a milyen volt XVI. Lajos. Halálakor még a szabadság illusióját se vihette magával sírjába; mert undok zsarnokság dühöngött és szennyes áradata készült elmosni a föld színéről Francziaországot. *Junius.*

USZODA A PARLAMENT ELŐTT, A HOVA HŰSÖLNI JÁRNAK.

A PARLAMENTI KÜZDELEM. — Jelfy Gyula felvételei.

A SZTAMBULI NAGY TŰZVÉSZ.

Konstantinápoly.

A török fővárosnak tűzveszedelmekben oly gazdag krónikája egy új és az eddigieknél szomorúbb fejezettel gyarapodott. A napilapokból már tudja a közönség, hogy a rettenetes szerencsétlenség nemzeti ünnepen, az alkotmány életbelépésének harmadik évfordulóján zúdult a városra, hajléktalanná tevén több mint hatvanezer embert. Hirtelen föllépésében, elterjedésének gyorsaságában és a város társadalmi életére gyakorolt kinos hatásában ez a tűz páratlanul álló.

A ki emlékezik a «Quo vadis» ama fejezetére, melyben Sienkievic fantáziája mesteri tollal lerajzolta a Neró császár parancsára föllyujtott Róma pusztulását, egyúttal elképzelheti ama borzalmasan nagyszerű képet is, melyet julius 23-án éjjel Sztambul nyujtott lángbaborult városnegyedeivel és halálra remült százezernyi lakóival. Európai városban ily pusztítása a tűznek lehetetlenség. A hol kőből vagy téglából építkeznek, ott nem éghet le hatezer lakóház.

Konstantinápoly népe azonban, mint a törökség mindenütt, csaknem kizárólag fából készitteti házait. Nemcsak a szegény osztály, hanem a gazdagok is. Azok a gyönyörű paloták, melyek a Boszporusz ázsiai és európai partját szegélyezik s a turisták irigykedését keltik föl, mind fából valók. Ennek az építkezési módnak, mely nem olcsóbb és nem is egészségesebb, mint ha követ használnának, a magyarázata abban rejlik, hogy a mióta II. Mohammed elfoglalta Bizanczot, a Boszporusz és az Aranyszarv környékét több izben szörnyű földrengés látogatta meg. A törökök látták, mint dőlnek össze a bizanczi uralom remek építkezései, mint tünnek el Kis-Ázsiában a régi városok s a természeti csapástól való félelem vitte őket arra, hogy faházakat emeljenek. A történelmi följegyzések azonban igazolják, hogy már a régi Bizancz nagy része is fából épült, csak a császári paloták és templomok készültek márványból.

Kerülni akarván a földrengések Scylláját, a faépitkezéssel belekerültek a törökök a tűzkatasztrófák Charybdisébe. Konstantinápoly elfoglalása, tehát a XV. század vége óta alig múlt decennium a nélkül, hogy a város egyik vagy másik része áldozatul ne esett volna a lángoknak. Ezért nincs benne a bizanczi emlékeken, a fanár negyedbeli házakon és a mecseteken kivül egyetlen magánépület sem, mely száz évesnél idősebb volna.

A mohamedán lakosság zöme már kezdetben a sztambuli részeket lepte el s ma is ott

A TÖMEG A TATTERSALBAN.

él a nagy mecsetek körül keletkezett városnegyedekben, melyek az Aranyszarv és a Márványtenger közt elhúzódó magas domb fensikját és lankás oldalait foglalják el. Ezek a városrészek a turistaszemnek érdekesek, bizarrok, sőt itt-ott bájosak is, vadszőlővel, lonczczal befuttatott, sűrű farácsos ablakú faházaikkal és szűk utczáikkal, melyeken kocsi nem tud átférni, s a hol többnyire néma csönd honol, de tűzrendészeti szempontból anachronizmusok a XX. században. A Sztambulban lakó török azonban valósággal hozzá van szokva, hogy élete folyása alatt egyszer-kétszer le kell égnie. Talán nincs egyetlen család sem Konstantinápolyban, a teljesen európai modorban átalakult Pera városrész lakóit kivéve, mely ne szenvedett volna tűzkatasztrófa miatt.

Ez a megszokás teszi, hogy a tűznek a muzulmán ember nem tulajdonít oly fontosságot, mint az európai. A ki valaha látta egy középmódú vagy szegény töröknek a házi berendezését, igazolhatja, hogy az illető mindig számít egy tűzveszedelem lehetőségére. Butort alig találunk a török házakban, néhány műértékű asztalkán kívül, de mindenkinek megvannak a teveszőrből készült nagy zsákjai, melyekbe tűz esetén hamar belegyömöszölik az ágy- és ruhanemüeket, meg a szőnyegeket és a konyhafelszerelést. Pár percz alatt a csa-

GRÓF BATTHYÁNY TIVADAR BESZÉL.

A GYÜLÉS FELOSZLÁSA.

NÉPGYŰLÉS A TATTERSALBAN, AZ ÁLTALÁNOS VÁLASZTÓJOG ÉRDEKÉBEN.

lád összes holmiai a zsákokban vannak, most már lehet menekülni, ha a lángok a környéket veszélyeztetik. Ez az állandó készség a menekülésre és a nomádéletre ellentétben áll a városi kulturával és az angolok ismert «my house is my castle» jelszavával. Természetesen a muzulmánnak is becses az a hely, hol családi élete lejátszódik, a hol esetleg született s a hol gyermekei felnövekedtek, de általában minden nagyobb lelki fájdalom nélkül megnyugszik annak elpusztulásába. Allah akarta, legyen meg az ő akarata! A fatalizmus még ma is oly erős, hogy idősebb törököt nem lehet rábírni házának biztositására.

Ily körülmények közt azonban igazi városi élet nem fejlődhetik ki. Minden csak ideiglenes jellegű és az emberek nem törődnek sem a jövővel, sem a közérdekkel A hajdani, kőből és márványból épült Bizancz még a keresztes háborúk idején is egyik csodája volt a világnak és a kultura központja; a faházakból álló Sztambul ellenben az elmaradottság s a szegénység s a kulturálatlanság hirdetője.

A közmondás szerint minden szerencsétlenségben van valami szerencse. Remélni akarjuk, hogy a július 23-iki borzalmas katasztrófának is lesz üdvös következménye: végre valahára szakítani fognak a törökök a faépitkezéssel és Sztambul elpusztult részein modern városnegyedek támadnak föl.

Barabás Albert.

KRIZA JÁNOS.

1811—1875.

Születésének százados évfordulóján.

Nem mondhatjuk, hogy a *Vadrózsák* gyűjtője és költője születésének százados évfordulójáról az illetékes tudós körök megfeledkeztek volna. A *Kisfaludy-Társaság* is, a *Néprajzi-Társaság* is áldoztak a nagy gyűjtő emlékezetének.

Szülőközségének, a háromszéki Nagyajtának derék székely népe is ünnepet ül nagy fia emlékére, ha egy kissé megkésve is, e hó 30-án. Kriza valóban megérdemel minden ünneplést nemcsak szülötte földjén, hanem egész hazaszerte: maga is költő volt, egy egész világot tárt föl előttünk gyűjtésével, nagy szónok, kitünő hazafi és nemes ember volt.

Tőzsgyökeres székely családból származott. Atyja Nagyajtának volt unitárius papja, a ki nagy gonddal nevelte gyermekét.

Zöld erdő zúgásán,
Vadgalamb szólásán
Nevelt fel jó apám.

énekelte róla a költő. Ott a szülőföldön fejlődött ki már a gyermek lelkében a fanatikus szeretet népe iránt, mely megnyilatkozott később eredeti költeményeiben és még inkább abban a fáradhatatlan törekvésben, hogy e nép ősi dalait és balladáit összegyűjtse.

A fiú kiváló szorgalommal tanult és oly tehetséget mutatott, hogy egyháza méltónak tartotta arra, hogy tanulmányai tökéletesítése céljából külföldre küldje. Két évet töltött Kriza külföldön. Alapos ismereteket szerzett ott; de fontosabb volt, hogy megismerkedett azokkal a törekvésekkel, melyek a népköltészet emlékeinek gyűjtésére irányultak. Herder és Percy gyűjteményei elhatározó befolyást gyakoroltak reá s így történt, hogy hazatérte után nyomban nekifogott a székely nép dalai és balladái gyűjtésének.

Mindkettőt jól ismerte már előbb is: Kriza és barátja, Szentiványi Mihály voltak az elsők, kiknek költészetén a népköltészet üde bája, egyszerűsége, frissesége, tiszta hangja egész teljességében megérzik. Mindketten korán kezdtek verseket írni. A kolozsvári unitárius kollégium ifjúsága bölöni Farkas Sándornak, az amerikai utazónak lelkesítésére magyar olvasótársaságot alapitott, mely hetenként irott lapot adott ki. E lapban jelentek meg legelőbb Kriza versei. Innen jutottak az 1839-ben az olvasó társaság által kiadott *Remény* czimű zsebkönyvbe. Kriza se külföldi tartózkodása, se kolozsvári papsága idején nem szakitotta meg az összeköttetést a kollégium ifjúságával és a *Remény* 1840. és 1841-iki köteteiben is adott ki régibb versei mellett újabbakat is.

Van e versek között több műfordítás, melyek közül különösen szépek a *Wordsworth*- és *Burns*-fordítások. «Mintha a skót és székely költő szellemi rokonságban volnának egymással, mintha e két hegyi nép élete és költészete csak egymást másolná», — magyarázza szépen e tényt Gyulai Pál. A költemények jó részén Vörösmarty hatása érzik, de csak halványan. Krizának nem volt sem elég ereje, sem elég páthosza ahhoz, hogy Vörösmarty hatalmas szárnyalását csak meg is közelítse. Legértékesebbek azok a költeményei, melyek a székely nép életét, érzelemvilágát a maguk egyszerűségében, tisztaságában, igazi mély érzelemmel, nagy szeretettel, a hang bensőségével és közvetetlenségével éneklik meg.

A székely katona-élet búsongása így szólal meg egyik dalában:

Nyilj mélyebben, te barázda,
Patakként foly könnyem árja:
Apámat háború,
Anyámat sok gond, bú,
Szegényt elragadta.

Holnap indul a legénység
Komandóba, nincsen mentség!
Zöld erdő zúgását,
Vadgalamb szólását
Majd meghallom esmég.

Nemcsak ez a verse, hanem majd mindegyik ily egyszerű közvetetlenséggel van megírva. Nem csoda, ha a nép magáénak fogadta őket és hosszú időn át énekelte Kriza dalait.

Mégis Kriza korán felhagyott a verseléssel. Egészen ifjan lett a kolozsvári unitárius egy-

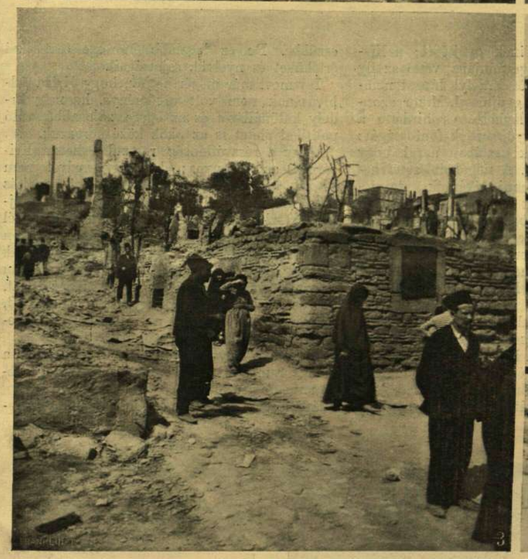

1. Egy városrész a megmaradt toronnyal. — 2. Egy mecset tornya. — 3. Stambuli leégett városrész. — 4. Egy török épület romjai.

A LEÉGETT KONSTANTINÁPOLYBÓL.

A TERRASZSZERÜEN ÉPÍTETT ZÚZDÁK.

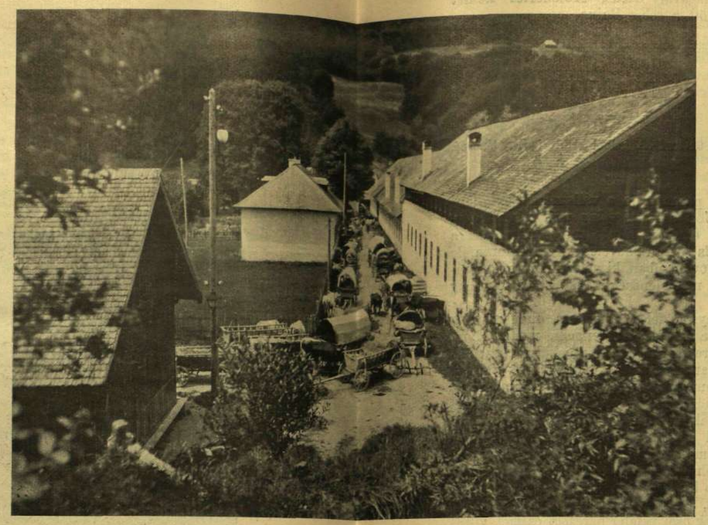

A ZÚZOTT ARANYÉRCZ BEVÁLTÁSA.

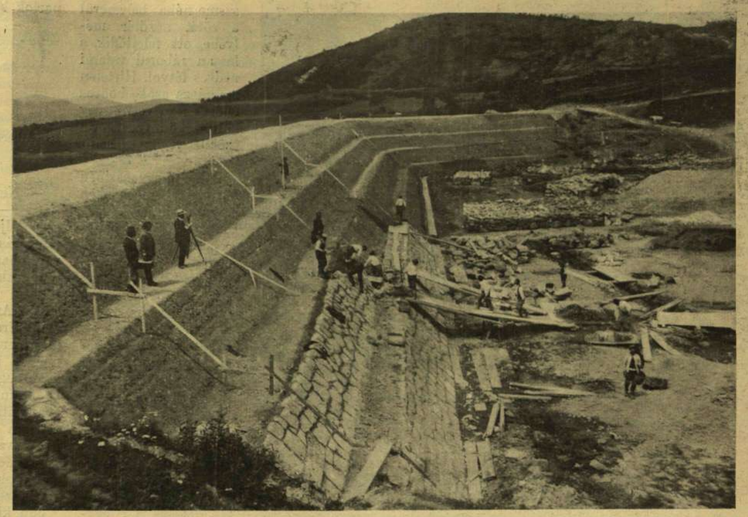

EGY ÚJ TÓ ÉPÍTÉSE.

ház papjává; de ez oly kevés jövedelemmel járt, hogy a mellett tanári állást is töltött be. Sőt még ez sem volt elég: ujságirással is foglalkozott s nemcsak a Magyarországgal való unió érdekében irt czikkeket, de közönséges napi hirek megirása is sokszor a nyakába szakadt. E nagy elfoglaltság mellett bizony alig jutott még versirásra is ideje. De hozzájárult elhallgatásához az is, hogy ifjúkori jóbarátja, költőtársa, Szentiványi Mihály, fiatalon meghalt (1842).

De ha elhallgatott is Kriza lantja, már akkor jó csomó össze volt gyüjtve a székely nép dalaiból és balladáiból, már akkor tervezte a *Vadrózsák* kiadását, sőt 1843-ban meg is kisérlette. Felhivást bocsájtott ki előfizetésre, — de szava, mint a pusztában kiáltóé, — elhangzott.

Sajátságos és nem könnyen magyarázható tény ez.

Az Akadémiát mindenfelől sürgették, még vármegyei határozatokkal is, hogy indítsa meg a népköltészet termékeinek gyüjtését; a Kisfaludy-Társaság is programmjába vette az ily irányú munkásságot, sőt Erdélyi Jánost nemsokára meg is bizta a gyüjtéssel. Mikor azonban Kriza elsőnek felismerte és hirdette a nép dalai és versei gyüjtésének fontosságát: nálunk még alig voltak tisztában azzal, hogy mire is lehetne ez jó. A nép költészetét nemesiteni, finomabbá tenni kivánták s termékeinek gyüjtéséről csak azért beszéltek, hogy a működtök eltanulva belőlük a hangot, a verselést, *utánköltsék*, megszebbitsék azokat és úgy adják vissza a népnek. Hogy e népköltészeti termékekben a nép egész gondolat- és érzésvilága tárul föl, hogy a nép lelkének, szokásainak hű képét nyerjük, hogy verselésüknek dallamosságával, kifejezéseiknek tőzsgyökeres voltával a verselés és kifejezések kincsesbányáját nyujtják, hogy bennük multunk elhalványult vonásait, ősköltészetünk emlékeit tanulmányozhatjuk: mindez alig jutott e korszak embereinek, magát Krizát sem véve ki, eszükbe. De ez legalább kiérezte esztétikai értéküket és nyelvük sajátságait.

Így most már megértethetjük, hogy Kriza felhivásának nem volt eredménye, ha még Erdély különállását és az egyre zajosabbá váló politikai életet is az okok közé sorozzuk.

Hogy a részvétlenség rosszul eshetett Krizának, az bizonyos; de hogy kedvét nem szegte, örömmel jegyezhetjük föl. A gyüjtés folyt szakadatlanul. Részben maga Kriza gyüjtött, részben tanítványai és barátai. A czél az volt, hogy a székely nép lelkének minden megnyilatkozását följegyezzék. Tehát nemcsak dalokat gyüjtöttek, mint Erdélyi János, hanem elbeszélő müveket, népmeséket, tánczszókat, találós kérdéseket. A följegyzés elve az volt, hogy mindent lehetően a kiejtés hű feltüntetésével adjanak vissza.

A munka folyt, az anyag gyült, — pedig a kiadás reménye az ötvenes években még jobban megfogyatkozott.

1859-ben történt az *Erdélyi Múzeum-Egyesület* első közgyülésén, hogy *Gyulai* Pál, akkor még kolozsvári tanár, néhány, már ismeretessé lett székely népballadáról felolvasást tartott és sajnálkozását fejezte ki azon, hogy a székely népköltés dalban is, balladában is egyaránt szegény.

A hallgatók sorában volt Kriza is. Képzelhetjük, mit érezhetett, ha asztalfiókjára gondolt, mely már jócskán tele volt akkor e népköltészet kincseivel. Most már nem nyugodott. Sőt előfizetésre sem szorult: a nagylelkű gróf *Mikó* Imre felajánlta a kiadás költségeinek fedezését. Így jelent meg Kriza gyüjteménye *Vadrózsák* czimen 1863-ban.

Ha Kriza nem lett volna maga is költő, ha nem foglalt volna is el oly előkelő állást egyházában, melynek 1861 julius 1. óta püspöke volt: a *Vadrózsák* kötete egymaga halhatatlanná tenné nevét.

Mikor megjelent, már nem az első gyüjteménye volt népköltészetünk termékeinek: de oly gazdag volt és annyira sajátos költészetet tár elénk és oly sok igaz kincset őrzött meg a végső elkallódástól, hogy az összes népköltési gyüjtemények között az első hely illeti. A gyüjtött dalok és balladák nyelvi sajátságait maga Kriza dolgozta fel; esztétikai és irodalomtörténeti értéküket Gyulai Pál állapitotta meg. Itéletét az idő igazolta: a *Vadrózsák*ban levő dalok, főként az ó-székely balladák népköltészetünknek az angol és skót balladákkal felérő díszei.

A *Vadrózsák* első kötetében nem adta ki Kriza egész gyüjtését. Úgy tervezte, hogy még egy második kötetet is fog kiadni, ennek anyagát gyüjtötte is szorgalmasan. A rendezés munkája azonban nehezen ment. Püspöki hivatala mellett tanári állását is megtartotta, teendői tehát alaposan megszaporodtak. Azután meg betegeskedni is kezdett. Mindehhez járult még az is, hogy a II. kötet kiadásának költségei nem voltak biztositva. Az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság, melyeknek tagja volt s amaz meg is jutalmazta a Sámuel-dijjal, — biztatták ugyan; de a dolog egyre halasztódott. Végre az Akadémia mégis megszavazta a költséget, de ennek hire akkor érkezett Kolozsvárra, mikor Kriza napjai már meg voltak számlálva. A Vadrózsák II. kötetének megjelenése helyett halálának hire döbbentette meg az országot (1875 márczius 26.).

Krizával egy igazi költő, a székely nép fanatikus hive és költészetében megdicsőitője, az unitárius egyház egyik legkiválóbb férfia, egy derék, nemes, mindenkitől tisztelt igaz ember dőlt sirba.

A *Kisfaludy-Társaság* és az *Akadémia* elsiratták benne tagjukat; de a hozzá méltó kegyeletet születése százados évfordulója hozza meg igazán, midőn a Kisfaludy-társaság kiadásában, tudós kéz gondozásában megjelenik s újra közkézre kerül a Vadrózsák I. kötete, mely már évtizedek óta alig volt másutt hozzáférhető, mint nagyobb könyvtárakban, a forgalomból teljesen kikerült és megjelenik végre a második is.

Dr. Kiss Ernő.

PRIMITIV ZÚZÓMALOM.

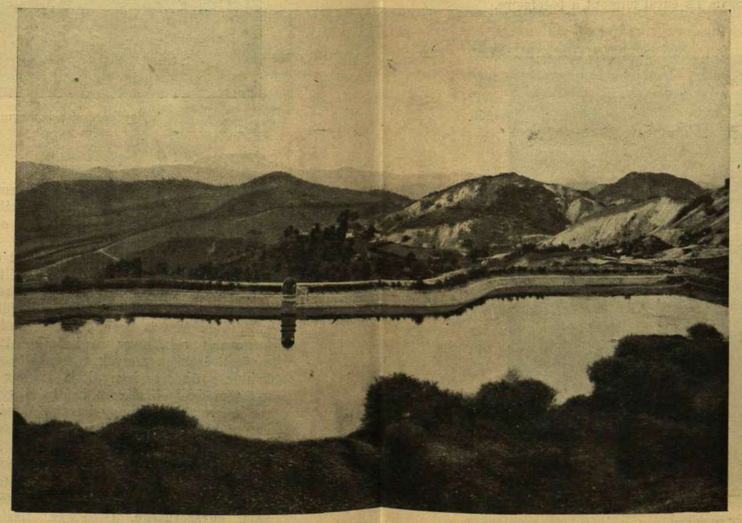

A SZARVASPATAKI VÍZTARTÓ.

AZ ARANY KIHÚZÁSA A SZÉREN.

KÉPEK A VERESPATAKI ARANYBÁNYÁKRÓL. — Jelfy Gyula felvételei.

KŐFEJTÉSEK A CSETÁTYE TETEJÉN, MELYEKET TŰZZEL CSINÁLTAK A TÖRTÉNETELŐTTI KORBAN.

LANTELME.

A kinek valaha valamelyik párisi piros-arany szinházban megadatott hallania a Lantelme nevetve is gyerekesen sirós vékonyka hangját, — annak keservesen el kellett, hogy szoruljon a szive a hírre: Lantelme meghalt, beleveszett a Rajnába. Öngyilkosság, titokzatos bűntény vagy kegyetlen véletlen, — tán soha meg sem tudjuk. Bizonyos csak annyi, hogy a keskenyvállú, leányderekú, drága csipkék között ápolt test egyedül sodortatott sötét éjjel a Rajna sebes árjában.

Ez a vigasztalan vég csak látszólag disszonáns a legünnepeltebb, legpárisibb asszony életével, valójában benn reszketett valami megmagyarázhatatlan szomorúság minden tekintetében, mozdulatában.

Láttuk féktelenül, csikószerűen vidámnak is régen, — a mikor még a «Roi» asszonyszerepét játszotta. De akkor, — akkor még nem volt «arrivée», akkor még az adósságokkal merészen harczoló, ambicziótól reszkető bátor kis nő volt, a ki szivós munkával csak úgy, mint asszonyi finomtalan perlekedésekkel, minden-minden áron el akarta ismertetni a maga biztosan érzett eredeti talentumát.

Elmúlt két-három esztendő, — Lantelme az öregedő, kicsit kalandor, de milliomos Edwards ötödik felesége, övé Páris egyik legpazarabb palotája, övé a sajtó egy része, s fantasztikus prémekbe, vagyont érő régi csipkékbe burkolt törékeny kis teste pompás autó puha piros párnái közé simul délutánonként a Bois akáczvirágos útjain, — és valami intenzív, de nagyon titkos szomorúság üli meg az egész lényét. Egy bájos és jelentéktelen darabban látjuk viszont: a vidám dialógus gyorsan perdülő menetét minden emóczió nélkül figyelhetjük, — kedves és felületes. S néha mégis, a Lantelme majdnem kellemetlenül vékonyka kis hangja, a mely meg-megcsuklik, mint a változó, fejlődő leányoké — külön életet élő forró fájdalomtól reszket meg. A szemünkbe könny szalad és szinte szégyenkedve magyarázzuk magunknak: hiszen semmi meghatót nem mondott. Túlságosan nagy gyerekszeme néha belemerül a sötét nézőtér mélyébe, ott felejtődik, s lassan ráborul valami nedves fátyol. Hirtelen megrázza szőke bodros fejét és nevetve, egy kolibri könnyedségével szökik végig a szinpadon.

Utoljára egy matinén láttuk; felvonásközben kigyulló lámpák fényében ott fogadta páholyában a tisztelkedők seregét. A nyakán súlyos igazgyöngy fűzérek, az övében kék hortenziacsokor, — a kedvencz virága, — nevetve, tán egy csöppet túlhangos jókedvvel nyujtotta keztyütlen csupa-gyűrű kezét a búcsúzóknak.

Elsötétedvén a szinház, szemünk visszavonzódott a páholy meleg félhomályában ragyogó asszonyra. Milyen más is lett egyszerre, a hogyan a figyelő szemektől megszabadultnak hitte magát. Gonddal diszciplinált maszkja mintha lehullott volna róla; a nagy tollas kalap szinte fájdalmas súlylyal nehezedett a szőke gyerekfejre, szomorú szeme tágra meredt, az imént nevető száj valami szomjas kifejezéssel nyilott meg. Az orczái alatt pedig egy még eddig észre nem vett beteges mélyedés, — olyasféle, mint a milyen a fiatal mellbetegek arczát oly meghatóvá teszi. A tülékesített keskeny kis kéz pedig csüggedten, szinte aléltan pihent a páholy piros-bársony párkányán.

Elámulva és megdöbbenten figyeltük a «legvidámabb gamin de Paris»-t, s szinte szégyenteljes indiskrécziónak éreztük, hogy láthattuk e perczben *igazi* arczát, a mely *csak* az övé s a melyhez semmiféle publikumnak jussa nem lehet.

Ilyen lehetett a kis Lantelme, szomorú szeme így meredhetett a csillagfényes juliusi égboltra, a mikor könnyű és egészen francziás testét sodorta magával derűs, szőlőkertes német partok között a sebes Rajna.

Vészi Margit.

A CSETÁTYE-HEGYEN LEVŐ KŐFEJTÉSEK BELSEJE.

KÉPEK A VERESPATAKI ARANYBÁNYÁSZATRÓL. — Jelfy Gyula felvételei.

REZÁNOV.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Atherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

IX.

— Nem parancsolja a vállszalagot excellentiád? — Jón szerette volna urát megint egyszer teljes díszben látni; mert hiszen ez a látogatás is olyan követségi czeremoniaféle volt. Rezánov azonban, ki némi humorral szemlélte külső megjelenését a tükörben, tagadólag intett.

— Annyira felcziczomázom magamat, a mennyire a jó izlés megengedi, mert tudom, hogy senkire sem hat jobban a külső csillogás, mint a spanyolokra. De elégségesnek tartom a diszegyenruhát és érdemkereszteimet; ha felkötöm még a nagykövet vállszalagját is, azzal gyanusitanak meg, hogy gyermekes komédiát játszom el előttük. Nagyon megszorítottad a nyakravalómat Jón. Jusson eszedbe, hogy ma este tánczolni fogok és a legtöbb asszonynak még a szép kis füle sem ér fel vállamig, pedig azt hiszem, szivesen hallgatják a szép szót.

Jón, kinek ősei valaha herczegi czimet viseltek, mielőtt sorsuk rosszra fordult volna, ügyes, finom ujjait kapta tőlük egyetlen örökeül, megigazította és leoldta gazdája nyakáról a finom batiszt fodrot, az akkori előnyös férfiviseletnek e fontos részletét; nem merte tovább sürgetni a vállszalagot, mivel Rezánov, bár hűséges szolgája iránt nagy elnézéssel viseltetett is, nem türte az ellentmondást. Szerette volna még a hajporos parókát is szóba hozni, mert azon véleményen volt, hogy az inkább illik egy előkelő úrhoz, mint a saját haja, habár az sürű és aranyszőke is. Tapogatódzva így szólt:

— Úgy látom, hogy a kaliforniai urak még mindig hosszúra növesztik hajukat és szó sincs róla, jobban is festenek azzal, ha tarka szalaggal fonják be és felteszik rá a széles karimájú kalapot, mintha azt a divatot követnék, a melyről még talán nem is hallottak — és mely aligha nyerné meg tetszésüket. Bátorkodtam excellentiádnak két hajporos parókáját is becsomagolni, midőn Szent-Pétervárt elhagytuk.

— Isten ments! elő ne hozd! — kiáltott Rezánov felállva és egy utolsó türelmetlen pillantást vetve a tükörbe. — Hisz megfőne az agyam, ilyen éghajlat alatt, parókában — pedig szükségem van a higgadt észre — többféle okoknál fogva. És ezzel felment a fedélzetre.

Midőn megérkezett a Presidióba, már pengtek a gitárok, a szálát megtöltötte a sok kiváncsi, sötét arcz. A kaliforniaiak korán jöttek, hogy tanúi lehessenek az oroszok érkezésének. A legtöbb leány igen szép volt és korántsem mind barna. Képviselve volt ott, a gesztenyeszinű hajnak minden árnyalata, simán a fülekre fésülve, a konty magasra feltűzve fésűvel és hosszú aranytűkkel; a vöröshajú, szürkés szemű Rafaella Sal, kit szépségéért még mindig ünnepeltek, bár már túl volt első fiatalságán — mivelhogy már betöltötte huszonkettedik évét és így régóta asszony és családanya lehetett volna! Nagyon jól festett kaczér szabású sárga selyem ruhájában, a mely szint nem igen merészelt volna viselni más vöröshajú leány; nyakán három sor igazgyöngy ékeskedett, a kaliforniai öbölből — a többi leány rendszerint csak egy sorral rendelkezett. A fiatal és idősebb asszonyokon piros vagy sárga nehéz atlasz és selyem brokát ruha volt, míg a leányok könnyű világos selymet viseltek, vagy némelyik kaczér kis fabátkát, mások ismét hosszan lefűzött, hegyes ruhaderekat és dúsan beránczolt szoknyát. Concha ruhája is ilyen szabású volt, de másképpen elütött a többiétől; volt egy nagynénje Mexikó városában, ki olykor ellátta a távol Kaliforniában élő rokonait szép, divatos ruhákkal. Ruhája fényes, lágy selyemszövetből készült, csillogó aranydisz ékesítette, szabadon hagyva nyakát és szép fehér karjait. Anyja mellett állt, a szoba felső végében, midőn Rezánov belépett, ennek most először tünt fel sugár, magas alakja. A leány tartása büszke volt; nem ragyogott szemében sem a szokásos hamiskás tűz, sem a gyermekes bizalom, sem kihivó kaczérság, ragyogó nagy fekete szemei nyugodt önbizalommal tekintettek vendégeire. Ajkai és bársonyos arcza rózsapirban égett, A jószabású estélyi ruha kiemelte tökéletes alakját; még becsesebbé tette őt Rezánov szemében modorának egyszerű méltósága — kevés nőnek adózott ő még ily nagy elismeréssel.

Rezánov fényes egyenruhájában, csillogó érdemrendeivel általános figyelem tárgya volt, a mint a sok kritikus szem előtt elhaladva, a ház úrnője felé közeledett. A leányok bámulattal, a férfiak bosszúsan tekintettek utánna. Most az egyszer William Sturgis is megérezte a féltékenység fullánkját. Davidov és Khostov, mindkettő csinos és jómodorú fiatal ember. szintén felöltötték a tengerészek díszegyenruháját és ebben kellő méltánylásra találtak, Langsdorff pedig a tudós sötét öltözetében jó háttérül szolgált nekik.

Rezánov, ki bámulva tapasztalta a változást Conchában, szertartásosan meghajtotta magát előtte és halk hangon kérdezte:

— Szerencséltet engem az előtánczczal sennorita?

— Minden bizonynyal excellentiád. — Nem ön a legelőkelőbb vendégünk?

Intett az indián zenészeknek, megszólalt a hegedű és a gitár és Rezánov a rég nem érzett élvezetben részesült, hogy egy szép leányt vehessen a karjára.

— Mi is tánczoljuk a keringőt, a mint látja, nem csodálkozik ön ezen?

— Engem már semmisem lep meg itt. Tartottam tőle, hogy önök jobban kedvelik a nemzeti tánczokat és reméltem, hogy majd engem is megtanítanak rájuk.

— Azokat nem nehéz megtanulni. — Ezután majd a contra-danzát fogjuk tánczolni.

— Kivel tánczolja ön?

Rezánov alig látta a leány szemeit felvillanni a sürű, fekete szempillák alól.

— Az orosz medve megszólal — szólt a leány. — Azt várta ön, hogy csak önnel tánczoljak minden tánczot?

— Hisz csakis azért jöttem el.

— Sok párbaja lenne önnek holnap a miatt!

— Semmi ellenvetésem ellene.

— Tehát volt már sok párbaja? — Hangját lágyabbá változtatni igyekezett.

— Nem több, mint más férfinak. Szabad tudnom, hányszor vívtak már meg önért?

— Az én emlékező tehetségem sem jobb, mint az öné. Miért terhelném meg ilyen csekélységekkel?

— Igaza van, kétségtelenül sokkal fontosabb gondolatok foglalkoztatják önt, semhogy a szegény férfinép vágyaival törődnék. Mondja meg nekem sennorita, mi az ön leghőbb óhajtása? — Lehajolt hozzá és merész tekintetét a leány álhatatosan lesütött szemére szögezte. A mint remélte, felpillantott, de szemében harag villant meg.

TISZTI LAJOS († 1911).

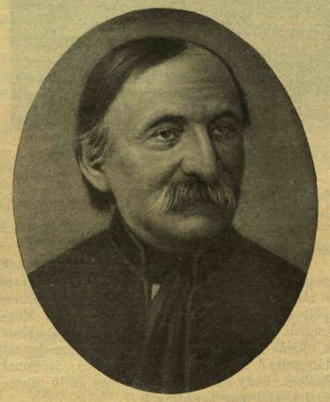

KRIZA JÁNOS, KINEK MOST ÜNNEPELTÉK SZÜLETÉSE SZÁZADIK ÉVFORDULÓJÁT.

LANTELME FRANCZIA SZINÉSZNŐ, KI A RAJNÁBA FÚLT.

— Leghőbb óhajtásom? Azt hiszi megmondanám önnek, ha volna is? Miért kérdez tőlem ilyet?

— Mert ma reggel gyertyát gyujtottam a misszióban, hogy beteljesedjék — felelt Rezánov mosolyogva.

Csodálkozva látta, mint halványul el a leány és borzong meg karjaiban. Hidegen így válaszolt:

— Ön eltékozolt egy szál gyertyát, sennor. — Nekem sohasem volt olyan kivánságom, mely rögtön be nem teljesedett volna. De azért köszönöm a szives megemlékezését. Lesz szives a keringőt barátnőmmel, Rafaella Sal-al, Luis bátyám menyasszonyával folytatni? Úgy látom, hogy ők czivakodtak; Don William pedig most Carolina Himéno-t vezette tánczra, mással pedig Rafaella nem tánczol szivesen. Engedje kijelentenem, miszerint sohasem tánczoltam még keringőt oly jó tánczossal, mint excellentiád, de necsak én részesüljek ilyen élvezetben.

— Ha elfáradt, elengedem, másképpen későbbre tartom fenn magamnak a szerencsét, hogy barátnőjével tánczoljak.

— Többi vendégeimmel is kell foglalkoznom — felelte Concha hidegen és odavezette őt, a szép, de durczás Rafaellához.

— Hogyan tudnék ellentállani e leány bájának? — kérdezte magában Rezánov, a mint gépiesen vezetett tánczra a zsúfolt termen keresztül egy másik kecses kaliforniai leányt. — Ha mindig egyforma volna, még képes lennék rá. De tegnap dél óta már háromféle alakban mutatkozott. Tegnap húsz évesnek, ma reggel tizenkét évesnek, most pedig már huszonkét évesnek látszik, pedig a modora oly előkelő, hogy beillene egy madridi udvari bálba. A mint a kormányzóval végeztem elutazom.

A contra-danza alatt Donna Ignácia mellett foglalt helyet és kedvteléssel szemlélte a primitiv háttér daczára oly fényes gyülekezetet. A falakat ékesítő lobogódisz élénk szineivel vetekedtek a nők ruhái, a Presidio tisztikarának diszegyenruhája, fehér kabát, piros mellénynyel, piros nadrág és öv, vagy fehér nadrág, biborszinű kabát és zöld mellény. A misszióbeli fiatalság galambszinű ezüstcsattal összeszorított térdnadrágot viselt, hozzá fehér selyemharisnyát; két úriember Monterny-ból a városban divatozó, gazdag csipkediszszel ellátott estélyi ruhát öltött, fekete selyemből, fehér selyem-mellénynyel.

A szobát jól megvilágitotta a sok falbaillesztett fagyűgyertya. Az indián zenészek, kiket egy előkelő törzsnek, a Santa-Clara völgybe való katonaviselt legényeiből válogatták össze, biborszinű ruhába voltak öltözve, nagy hévvel kezelték hangszerüket, a felszolgáló fiatal indián leányok kurta piros szoknyába, hófehér pruszlikba voltak öltözve, hosszú hajfonatukat virág és rikitó szinű szalag ékesítette. Minden ablak tárva-nyitva állt, balzsamos, lágy éjjeli levegő, áradt be rajta.

A contra-danza némileg hasonló volt az Angliában szokásos, feszes tánczokhoz, csakhogy sokkal több grácziával tánczolták és a férfiak is versenyeztek a nőkkel, ruganyos, kecses, hajlékony mozdulatokban. Concha Ignáció Sal-al tánczolta, Rafaella William Sturgis-ell és könnyed grácziájukkal szemben szégyent vallott volna Európa legelső ballettkara. Concha selyemszoknyája olykor megérintette Rezánov lábát, bámuló szemével, követhette tökéletes alakjának minden mozdulatát — a leány azonban egy pillantására sem méltatta őt.

Midőn véget ért a táncz, házigazdája bemutatta a legszebb leányoknak, kiket úgy elhalmozott bókkal, hogy csak úgy szédült belé kicsiny fejük. Még azt a fáradságot sem sajnálta, hogy némelyikkel beszédbe elegyedjék — már csak azért is, hogy meggyőződjék róla, mily kevéssé értek fel azok intelligenczióban Concha Argüello-hoz. Arra a következtetésre jutott, hogy nemcsak nevelésénél fogva különbözik annyira eme bájos, vidám, felületes, fiatal leányoktól. Elég ritka volt még azon időben az európai nőnél is a kifejlődött egyéniség, még kevésbbé volt az feltalálható itt eme földi paradicsomban; de abban egy perczig sem kételkedett, hogy Concha Argüello bájos személyében meg volt. Azon tény, hogy csupán a véletlen fejlesztette ki benne egyéniségét, a nélkül, hogy a még szunnyadó érzelmi világa közreműködött volna abban, annál érdekesebbe, becsesebbé tették a leányt szemeiben. Ama nők, kikkel eddig érintkezett, ismerték saját magukat — tehát egyéniségük nem volt talány oly tapasztalt férfi előtt a milyen ő volt — de Conchá-val szemben az a különös érzés fogta el, mintha ő tikos szövetségbe lépne ép azzal a leánynyal, a ki talán egykoron megszemélyesíteni volt hivatott amaz eszményképet, melyet ő a nők felől megalkotott magának.

Midőn így higgadtan szemlélte a csinos, büszke cabellerokat, a kis boutonni-nak csúnya,

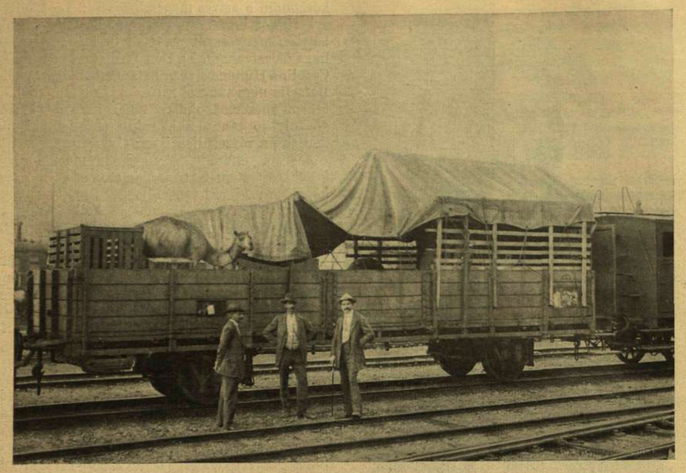

EGY TEVE MEGÉRKEZÉSE.

de eszes arczát és hitvány kis alakját, meggyőződött arról, mily tökéletes közömbösséggel viseltetett a Presidió és misszió Favoritája mindannyiuk iránt és erre hirtelen mámoros diadalérzet járta át egész valóját, ismét érezte vérét felpezsdülni, érezte a tökéletes boldogság ugyanazon előérzetét, melyet már akkor érzett, midőn legelőször szívta magába e balzsamos, delejes levegőt, legelőször bámulta e gyönyörű ország sok szépségét. Hisz ő tulajdonképen csak negyvenkét éves volt még és mindeddig igen jól bánt vele az élet, egész szervezetét, a melyet megviselt a nélkülözésben eltöltött három év, most átjárta a megújult életerő. Most már elismerte, hogy régóta nem keltette fel nő annyira érdeklődését, mint e kaliforniai leány és ha nem is volt szerelmes, mégis férfi módjára kivánatossá lett előtte e gyönyörű teremtés.

Rezánov azonban nem volt gyönge jellem és gondolatban mérlegelni kezdte: ugyan megéri-e a koczkázat az élvezetet? Már majdnem azon volt, hogy fáradtságát hozva fel ürügyül, hirtelen búcsút mond Donna Ignáciának — midőn feltárult az étterem ajtaja, újból felhangzott a zene és egy fehér kis kéz szinte parancsolóan nehezedett karjára.

— Anyámat elhivták Gertrudis Rudisindához, a ki beteg — szólt Concha. — Nekem jut a szerencse, hogy excellentiádat vacsorához vezessem.

Egymás mellett ültek az asztalfőn, a mely csak úgy roskadozott a sok nehéz ezüsttől és Donna Ignácia vendégszeretetét hirdető izletes ételektől, Luis, ki a mosolygó és boldog Rafaella Sal oldalán ült és a ki már megbékült a bál félhivatalos jellegével, felkelt és virágos nyelvezetben felköszöntötte az előkelő vendéget. Rezánov röviden, de nem kevesebb ékesszólással felelt rá, azt hangoztatva, hogy a jelen élvezetes estét csak abbeli félelme zavarta meg, hogy azzal ellentétben, hogy az elmult három évben gyakran majdnem éhen veszett, czúttal egy, még dicstelenebb -halálveszély fenyegeti e vendégszerető országban. Mindkét beszédet megtapsolták, a társalgás általánossá és zajossá lett. Concha ez alatt halk hangon kérdést intézett figyelmes vendégéhez:

— Excellentiád jó sikerrel járt el ma a misszióban?

— Szabad kérdeznem, honnan tudja azt?

— Sohasem láttam még férfi arczán oly büszke, mondhatnám arrogáns győzelmi kifejezést, mint a minővel ön ma szerény szalánkba lépett. Olyan volt ön, mint Julius Cæsar, midőn Galliából visszatér, de úgy hiszem, a nagy hóditások tulajdonképpen a csekély hóditások eredményei.

— Egy oly éleseszű ember barátságát, mint padre Abella, nem tekintem csekélységnek. — És az ön nézete szerint, kedves sennorita, nagyon is számottevő azzal a küldetéssel szemben, melyben annyi ember élete és saját becsületem forog koczkán.

— Csakugyan olyan komoly a dolog? — kérdezte a leány némi iróniával.

A férfi feszesen felegyenesedett, világoskék szemei haragosan felvillantak. — Nem tartom e tárgy megvitatását alkalmasnak egy ily ünnepélyen, mint a mai — felelt hidegen. — Megengedi, hogy gratuláljak önnek sennorita, ahhoz a csodás grácziához, melylyel a Contra-danzát tánczolta? Egész belekábultam és örömmel hallom, hogy ön vacsora után egy szóló tánczczal tisztel meg bennünket.

Concha mélyen elpirult. Lesütötte szemét és remegő hangon így felelt:

— Ón megszégyenít engem, sennor, de megérdemlem. Az én szegény Rózám elmondott egyet-mást életének tragédiájáról, mialatt felöltöztetett és most hogy arra gondoltam, minden egyéb oly jelentéktelennek látszik előttem. Mert mit jelent éhség, vagy az udvar kegye egy megtört szivvel és tönkretett élettel szemben? Ez azonban csak egy magamfajta együgyű leány nézete. — Most felpillantott. Lágy volt tekintete, de még lágyabb a hangja. — Bocsásson meg, sennor. És legyen meggyőződve, hogy ma még fokozottabb érdeklődéssel követem missziójának fejleményeit, mint tegnap. Sokat gondolkodtam felőle, anyámnak azonban nem szóltam; csupán ama hiú reményeket adtam előtte kifejezést, hogy oly távoli útról, mint Sitka, érkezett hajórakománya bizonyosan még sokkal becseselb árút tartalmaz, mint a minőt az amerikai hajók szoktak hozzánk szállitani. Anyám egész igazgatott lett, midőn kilátásba helyeztem számára egy szép új sált és többféle más tárgyat, czipőt, vásznat, konyhaeszközt. Excellentiád hajóján van ilyen árúczikk úgy-e?

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Ha valaha aktuális volt a *nyár*, az idén bizonyára az, mert olyan teljes fegyverzettel vonult föl, a milyennel évtizedek óta nem jelentkezett az úgynevezett mérsékelt égöv alatt. Ilyen körülmények között nem csoda, ha elolvadt és el is párolgott a paragrafus, hogy az időjárásról épp úgy nem illik beszélni, mint az anyósokról élczelődni. De miről csevegjen és elmélkedjen az ember, mi lehet az érdeklődéséhez közelebb, mint a hőség, a mikor a barométer 35 fokot mutat Celzius szerint? Ez most a szó legszorosabb értelmében a *legégetőbb* bajunk valamennyiünknek és tudvalevő, hogy az embernek a maga baja a legkedvesebb témája. Úgy érzi, hogy kisebb lesz, ha többet beszél róla.

A nyári czikkek irodalma tehát ugyancsak gazdag az idén. Annál felötlőbb, hogy a hatalmasan meggyarapodott kórusból teljesen hiányzik egy hang, a mely jajos szavával, fájdalmas és sokszor haragos búgásával még ezelőtt egynéhány esztendővel is szinte domináltа ezt a nyári hangversenyt. Ez a hang, a melynek az elmaradását csak följegyezzük, a nélkül, hogy reklamálni szándékolnók, a hazai fürdők elhanyagolásának panasza.

Szándékosan fogalmaztuk meg ilyen kétértelműen ezt a mondatot, mert csak így teljes az értelme. Mert a panasz egyaránt zúgott azért is, hogy a közönség elhanyagolja a hazai fürdőket, azért is, hogy a hazai fürdők elhanyagolják magukat. A fürdők vádolták azt a közönséget, a mely nem kereste föl őket, a közönség pedig vádolta azokat a fürdőket, a melyeket fölkeresett.

Most mind a két fél hallgat. Hogy a hazai fürdők az idén mért nem panaszkodnak, azt mindnyájan tudjuk. A hazafias propagandát, a melyet az ujságok az érdekükben, ha nem is teljesen eredménytelenül, de nem is teljes eredménynyel, évtizedek óta folytattak, ime az idén egyszerre diadalra vitte — az olaszországi járvány meg a néhány gráczi koleraeset. Ehhez hozzájárult igen nagy mértékben a fürdőlátogató közönség normális gyarapodása. A nyári emigrálás az utóbbi esztendőkben megszünt Budapest specziális szokásának

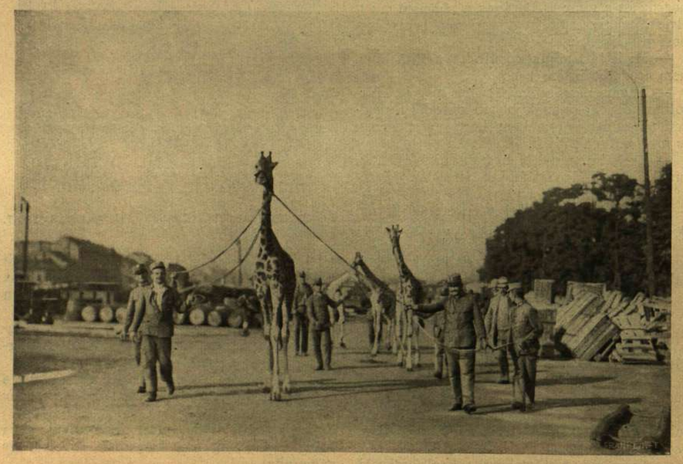

HOZZÁK A ZSIRÁFOKAT.

A BUDAPESTI ÁLLATKERT BENÉPESÍTÉSE.

lenni, azt mondhatnók egyenes arányban az aszfalt, a villanyvilágítás és a modern városi berendezkedés terjedésével. Ma már a nyár vándorseregének egy igen nevezetes kontingensét a vidéki városok közönsége szolgáltatja. A vidéki embereknek eszükbe jutott, hogy nemcsak a pestieknek szabad a hegyeken hűsölniök és a tavakban lubiczkolniuk, hanem a debreczenieknek, aradiaknak vagy a füzesgyarmatiaknak is, mert nemcsak Budapesten van meleg nyáron és nem is Budapest az a város, a mely legkevésbbé van fölszerelve és berendezve a kánikula gyötrelmeinek enyhítésére.

A fürdők tehát azért nem panaszkodnak, mert zsúfolva van mind úgy, hogy a kémények tetején a gólyafészkekben is nyaraló vendégek laknak. És ugyancsak ez az állapot a magyarázata annak is, hogy a vendégek is csöndben vannak. Mert nem valószinű ugyan egy csöppet sem, hogy a tömeges megszállás, a kereslet ostromszerű hevessége akár az árakat leszállította, akár a kényelmet megnövelte volna: de az emberek örülnek, hogy egyáltalában födelet kaptak a szállóban és helyet a vendéglő asztalánál. És semmi se teszi olyan szerénynyé, olyan igénytelenné és tűrővé az embert, mint az a tudat, hogy — nagyon könnyen pótolható.

A panasz joga és szava az idén azoké, a kik se drágán, se még drágábban egyáltalán nem kaptak helyet a megostromolt hazai fürdőkben. És ezeknek a száma csak magában a fővárosban is igen nagy. E gyilkolóan heves nyár nem ritkította meg úgy a *társaságbeli* főváros, a tehetős közönség sorait, mint sokkal kiméletesebb elődei. A magyarázat egyszerűen az, hogy az emberek nem tudnak hová menni. Se föntt, se lent, se a hegyeken, se a vizek mentén nincs hely számukra. A Tátra csúcsára is, a Balaton partjára is ki lehetne akasztani a táblát: *Megtelt!*

Ime: új kiadása annak a különös jelenségnek, melyet a budapesti hotelek históriájában láthattunk. Akószámra folyt a panaszos ténta, hogy Budapestnek nincs idegenforgalma, hogy nem tudnak rólunk, vagy elkerülnek bennünket és egyszerre kiderült, hogy a hotelek zsúfoltsága nagyobb, állandóbb és elviselhetetlenebb, mint akár a bérházaké. És pár esztendeje egyik új szálló a másik után nyílik meg és mennél több van, annál nyilvánvalóbb, hogy még ennyi is kevés, ha kétannyi lesz, annak is akad vendége bőségesen.

A hazai fürdők csak most elnémult panaszáról meg kisült, hogy tisztára *átirása* az öreg Mandelbaum esetének, a ki sopánkodva járta végig a faluját:

— Egy ezrest szeretnék fölváltani... Borzasztó, borzasztó, hogy egy ezrest nem tudok fölváltani...

ZSUP-CSÉPLÉS.

Egyszer aztán, a mint így hangos sopánkodással járja az utczát, egy idegen úrral találja magát szemben, a ki szives szóval mondja:

— Kérem; állok rendelkezésére! Én föl tudok váltani egy ezrest.

A mire az öreg Mandelbaum egy kicsit meghökkent, azután elfordította a fejét és csöndesen azt felelte:

— Azt elhiszem, hogy az úr föl tud váltani egy ezrest. De az a baj, hogy én nem tudom fölváltani. *Mert nekem nincsen.* A mi fürdőink is folyton azon panaszkodtak, hogy nem tudják fölváltatni az ezresüket. Hogy nem töltik meg a falaikat a vendégek. Most azután, hogy igenis menne a vendég özönnel, kiderül, hogy — nincs mit megtölteni. A fölváltandó ezres — nincsen.

Pedig — igenis megvan. Kötegszámra hever gyönyörű erdős hegyeinkben, áldott erejű forrásainkban és bársonyos vizű tavainkban. Csakhogy ki kell a kincset bányászni és halászni befektetéssel, vállalkozással, munkával, ideával. Mert mindezek nélkül, csak úgy magától és ingyen a föld még ezres bankókat se terem.

*

De ideát terem maga a kánikula is. A legújabb kánikulai ideával egy kedves és elmés fővárosi napilap szolgált, a mely a minapában azzal az indítványnyal rukkolt ki, hogy: *legyünk amerikánusok!* De nem vállalkozó szellem, élelmesség és pénzcsináló energia dolgában, hanem abban, hogy vessük le a kabátot! Járjunk ingujjban, ne csak otthon, hanem az utczán és a kávéházban is.

E sorok irója, nagy sajnálatára, még nem volt Amerikában. Nem volt tehát alkalma látni, hogyan ülnek a Valdorf-Astoria hotel hall-jában és a nagy klubházak terraszain ingujjban az amerikai gentlemanek. De Páris közelébb van hozzánk, mint New-York és Páris még melegebb város nyáron, mint Budapest. És tudjuk, hogy a párisi ember utczai viselete — a munkásemberét kivéve, a kinek a hosszú vászon-köpeny az uniformisa — a legforróbb hőségben is a *fekete ruha*. Világos ruhában nem lép ki az utczára. Azt a konczessziót is csak néhány esztendő óta tette magának és a hőségnek, hogy a nehéz, kemény *félczilinder* helyett úgynevezett Girardi-szalmakalapot visel a nyári hónapokban. Azt az urat, a ki szürke ruhában és puha kalappal a fején jelenik meg a bulvárokon, németül, angolul vagy lengyelül szólítják meg az utcza lebzselő árúsai. Mert az nem lehet párisi ember.

Egy magyar kollegánk nem is állhatta meg, hogy meg ne kérdezze az ő párisi barátját:

— Harmincz fok a hőség: miért jár ön fekete kabátban?

A franczia vállat vont:

— A kabátom még soha se csinált nekem *tyúkszemet*. De azért úgy-e azt nem kérdezi tőlem, hogy miért nem járok mezítláb?

Egészen bizonyos, hogy ha valaki a Café de la Paix-ben próbálná ki az *amerikai reformot* és szabadítaná meg magát a kabátviseléstől — nem dicsekedne el a szerzett tapasztalatával. Pedig annyi udvariasság, mint az amerikánusokban, a párisiakban is van.

De Párisban már bizonyára észrevettek és meg is szivleltek valamit, a mi nemcsak Párisban érvényes. A hőség, a fájdalom megköveteli a maga áldozatait. De ezek az áldozatok — tessék elolvasni a napihireket! — nem azok sorából dőlnek ki, a kikre az élet más terhet nem rakott, mint a kabátot. Összeroskadnak azok, a kik szegények, nem is viselnek könnyű nyers-selyem vagy finom, vékony szövetből készült kabátot és nem is a kávéházban, fagylalt mellett szidják a forróságot, hanem a pokoli hőségben, kabát nélkül ugyan, de zsákot emelnek, terhet czipelnek, kazánt fűtenek, keserves, nehéz munkát végeznek. Ezek

DOLGOZIK A GŐZGÉP.

NYÁRI MUNKÁK.

hullnak el szegények, a kik azt a terhet, a melyet ingujjban czipelnek, szives örömest cserélnék el akár az állandó Ferencz József-kabát viselés terhével is a kávéházak terraszán. Mert az még mindig valamivel könnyebb «martirium» a harminczöt fokos melegben való zsákhordásnál és kőtörésnél.

Ha már frakkot nem húznak ezeknek a szegény embereknek a tiszteletére — a mivel nem is segítenénk vagy könnyítenénk rajtuk! — az se való, hogy azt a gyönge kis *előjogukat* elirigyeljük tőlük. Kárpótlásul azért a «reformért» tanulhatnánk talán inkább valami mást az amerikánusoktól! Olyat, a minek télen is hasznát vehetjük!

Szigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Allatlélektani tanulmányok. Irta dr. *Révész* Béla. A tudománynak ezt az ágát, melyet Révész érdekes és laikusnak is érthető módon bemutat, épen úgy lehet az állattan, mint a lélektan problemájának tekinteni. Talán épen ez a fő oka annak, hogy tudományosan csak a legújabb időben foglalkoznak vele. A lélektannal foglalkozók elhanyagolták, mert csak az ember lelke érdekli őket, — sokan tagadták is általában, hogy állatnak psychéje volna, — a zoológusok meg rendszerint csak morphologiai szempontból foglalkoztak az állattal. Ily tudománynál, melynél a komoly kisérletezés kora csupán a legújabb időben lép fel, találkozik az ember a legkülönösebb, legmeglepőbb megfigyelésekkel, olyanfélékkel, mint a milyenek annak idején Fechner psychophysikai kisérletei voltak. Az állatlélektantól még sok eddig ismeretlen és esetleg praktikus alkalmazásban is beváló igazság megállapítását várhatjuk. Az idők folyamán a legszélsőségesebb véleményekkel találkozunk az állatok értelmét illetőleg. Az ókorban Pythagoras és iskolája elváltozott embereknek tartotta az állatokat, kik képesek eredeti állapotukra visszaemlékezni, Aristoteles megtagadja tőlük a fogalomképzés és következtetés képességeit, Plutarchos meg egész könyvet ir értelmességük bebizonyítására. A középkorban egyes helyeken erkölcsi életre képes és felelősségre vonható lényeknek tartották az állatokat, kiket még perbe is fogtak és elitéltek, ha kellett. Így pl. a XV. században a mainzi választófejedelemségben a legyek ellen indítottak pert, Baselben meg boszorkányság miatt elitéltek egy kakast. Descartes automatáknak tekinti őket, kik fajuk szerint más-más czélszerű tettet képesek végezni. Ez a nézet uralkodott általában egészen Darwinig, kinek felfogása az állatok lelkéről lényeges alkatrésze annak a nevezetes tannak, mely nevétől elválaszthatatlan. Ha ugyanis az ember felsőbb képességei nem valamely a világegyetemen kívül álló lény önkényes adománya, hanem lassú, sok évezreden keresztül elért szerzemény, akkor e képességek tulajdonkép egy az alsóbb lényektől eredő örökség. Ki is mutatta Darwin, hogy egyes állatok lelki tulajdonságai lényegben és minőségileg nem is külömböznek az emberitől, csupán mennyiségileg. Követői e tant is túlzásba vitték s adomaszerű példákkal bizonyították, hogy az állatok épen úgy éreznek, megfontolnak, cselekednek, mint az ember. Csupán a XIX. század utolsó negyedében beállott ellenhatás irányította a helyes mederbe e tudományt a kisérletezés útján. Egy német tudós pl. annak bebizonyítására, hogy a hangyáknál az ellenségeskedés oka nem egyéb, mint az idegen faj specifikus szagának ingere, két ellenséges hangyát alkoholban megfürdetett és sikerült ily módon jó barátokat csinálni belőlük. 1899 óta Brumelben egy állatlélektani intézet áll fönn s ennek vezetője: *Hachet-Soupht* érte el kisérleteivel e téren eddigelé a legjelentékenyebb eredményeket. Megállapította például kutyáknál, kisérlet útján, hogy abstract fogalmak alkotására képesek, mert betanította uszkárját arra, hogy egyforma nagyságú és alakú kövekből a legsúlyosabbat válaszsza ki. — Számtalan kisérlet tanulságaitól támogatva vezet végig Révész a következő fejezeteken: emlékezőtehetség, eszmetársítás, abstractióképesség, beszédképesség, elme- és idegbajok az állatoknál stb. Érdekes az utolsó fejezet is, melyben az állatok lelki képességeinek továbbfejlődéséről a jövőben értekezik a szerző. Nem találja bebizonyítottnak azt, hogy az állatok nem volnának fejlődésképesek s lehetségesnek tarja, hogy évezredek lassú munkájával e téren is érhet el eredményeket az ember.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, augusztus 6-iki számába verseket *Benedek* Elek, elbeszélést *Lampérth* Géza irt, *Dörmögő Dömötör* tátrai utazását írja meg *Sebők* Zsigmond, kedves levelet ir *Budapest Margitvirágváros* czímmel gróf *Károlyi* Fruzsina, szép képet rajzolt *Garay* Ákos, *Zsoldos* László folytatja regényét, tréfás történetet mond el *Zsiga* bácsi (mulatságos képekkel). *A Kis Krónika* rovat aktualitásai, rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám tartalmát. A *Jó Pajtás*, a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2.50 fillér, félévre öt korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fill. Mutatvány-számot kivánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV.ker., Egyetem-utcza 4.)

Új könyvek.

Állatlélektani tanulmányok. Irta dr. *Révész* Béla. Budapest, Singer és Wolfner kiadása.

HALÁLOZÁSOK.

VÉRTESI ARNOLD, a nyolczvanas és kilenczvenes évek termékeny és népszerű regény és novellairója, meghalt Budapesten. 1836-ban született s az irodalomban még az ötvenes években lépett fel. Egyike volt a legtermékenyebb magyar iróknak; rengeteg tömegét irta a novelláknak, különösen a hetvenes és nyolczvanas években s a kilenczvenes évek elején. Még 1888-ban ünnepelte meg ezredik novellája megjelenését. Számos regényt is irt, s mint hirlapiró és szerkesztő is dolgozott. Fogékony iró volt, mindig benne élt kora izlésének sodrában s alkalmazkodott hozzá. Jósika és Jókai iskolájából indult ki s kivált az utóbbinak hatása mindvégig mutatkozott rajta, de az azóta felmerült újabb áramlatokat is felvette magába. Munkássága csak a legutóbbi időben lankadt el, mind ritkábban találkoztunk nevével, míg most a halál, az irodalom őszinte gyászára, kiütötte szapora tollát kezéből. Ha nem volt is az irányjelző nagyok egyike, pályájának megvan a maga jelentősége a magyar regény szempontjából.

Jekel- és margitfalvi JEKELFALUSSY LAJOS, altábornagy, volt honvédelmi miniszter meghalt Lontón, Hontmegyében. A honvédségnél kezdte pályáját, még a szervezéskor elvégezte a hadi-iskolát s fokról-fokra emelkedett pályáján. Egy időben osztályfőnöke volt a közös hadügyminiszteriumnak, majd a honvédfőparancsnokság adlátusának helyettese. 1906-ban lett honvédelmi miniszter s a király gyalogsági tábornoknak nevezte ki. Kiváló katona volt, az első gyalogsági tábornok, a ki pályáját kezdettől fogva a honvédségnél futotta be.

TISZTI LAJOS, a vidéki hirlapirók nesztora, 77 esztendős korában meghalt Aradon. 1849-ben 14 éves korában beállt a lengyel légióba, résztvett a tarczali, hidasnémeti és kápolnai csatákban, mire ezredese az úgyszólván még gyermekifjút tizedesnek léptette elő. Kápolnánál jobb lába fején megsebesült, mire junius végén az aradi várba helyezték át, a hol a vár kapitulácziójáig szolgált. A szabadságharcz legyőzése után Berlinben lakott nagybátyjánál, a ki őt Francziaországban és Angolországban tett utazásában is magával vitte. 1852-ben visszatérve hazájába, szinész lett Latabár Endre akkor elsőrendű társulatánál s ott az első szerelmes és hős szerepeket játszotta, később pedig más társulatnál rendező is volt. 1863-ban az aradi Alföld czímű lap lap munkatársa lett. 1887-ben az Arad és Vidéke czímű lap munkatársa lett. 1872 óta Arad város levéltárosa.

Kuntaplóczai CZÉKUS ISTVÁNNÉ, szül. Bauhofer Vilma, volt tiszakerületi ág. ev. püspök özvegye, 81 éves korában. — Özv. LEGÁNYI GÉZÁNÉ, szül. Danielly Laura, 64 éves korában Eperjesen. — Özv. GREFFLY JÁNOSNÉ, szül. Bayer Sarolta, 64 éves korában Budaörsön. — JÓSIKA JÁNOSNÉ, szül. Galál Irma, a Nemzeti Szinház nyug. tagja, 54 éves korában Budapesten. — VARGA LAJOSNÉ, szül. Varga Mária, 50 éves korában Budapesten. — Özv. SZABÓ ALBERTNÉ, szül. Hovanetz Gizella, 50 éves korában Ónodon. — WEININGER KÁROLYNÉ, szül. Kálmán Mária, 40 éves korában Győrött. — SZUPPER ERNŐNÉ, szül. Táborszky Pistike, P.-Vecsen. — WILSCH MARISKA, 10 éves korában Szovátán.

Elhunytak még a közelebbi napokban: BANA FERENCZ 48-as szabadságharczos, 9-ik századbeli Lehelhuszár, 86 éves korában Réden. — CSEGEY JÁNOS ügyvéd, földbirtokos, Szolnokmegye törvényhatósági bizottsági tagja, egyháztanácsos, városi képviselő Kisujszálláson. — MONSZPART DEZSŐ ónodi jegyző, törvényhatósági bizottsági tag, 42 éves korában Ónodon. — HORVÁTH LAJOS, nyug. magyar királyi erdőmester, 79 éves korában Budapesten. — Dr. PINKERT EDE főgimnáziumi tanár, 28 éves korában Budapesten. — ANGYAL GÁBOR nyug. igazgató-tanító, az aranyérdemkereszt tulajdonosa, 74 éves korában Kassán. — SCHNEIDER MÁRTON építész, Sopron város egyik legtekintélyesebb és legnépszerűbb polgára, Sopronban. — Gömörpanyiti BODÓ PÁL, nyug, honvédszázados, gazdászati tiszt, 76 éves korában Budapesten. — DITTRICH KÁROLY, 84 éves korában Budapesten. — BERNOLA MIKLÓS budapesti kir. törvényszéki tisztviselő, 55 éves korában Balatonszemesen. — VILLECZ FERENCZ, nyug. odorini vasmisés plébános és kassai egyházmegyei szentszéki ülnök, 94 éves korában Bártfa Ujfalun. — SZEMLITSCH ALAJOS, a Kaláni Bánya és Kohó Részvénytársaság igazgatója, 61 éves korában Budapesten. — MEGELE GYULA, nyug. magyar államvasuti felügyelő, a koronás aranyérdemkereszt tulajdonosa, 63 éves korában Mezőberényben. — Dr. BALOGH LIPÓT köztiszteletben álló orvos, 72 éves korában Czegléden. — Kálnoki BEDŐ MIHÁLY, kálnoki Bedő Gábor és neje, Gebhardt Mária három esztendős fiacskája, Budapesten.

EGYVELEG.

***Három új bolygó.** A johannesburgi csillagvizsgáló hires csillagászai három új bolygót fedeztek fel, melyek közül kettőt már el is kereszteltek. Az egyiknek *Transvalia*, a másiknak *Johannesburgia* nevet adtak. *G. L.*

Ne utazzék el, ha még nem teljes az utipodgyásza. Szerezzen be előbb egy minden tekintetben kifogástalan gummi esőköpenyeget az Egyesült Ruggyantaárugyárak Harburg—Wien, ezelőtt J. N. Reithoffer világhirü czég budapesti lerakatának VI. ker., Andrássy-ut 6. szám alatti dus raktárában s ezzel fölszerelve induljon csak el a viszontagságos nyári utnak, mert akkor a leghirtelenebbül lecsapó zivatarban is a legderüsebb hangulatban fogja élvezhetni az utazás millió gyönyöreit.

Minden czipőbe alkalmazható a szab. Laufer ludtalpfüző, a fájdalmat járás közben megszünteti. Ismertetőt kivánatra ingyen küld az egyedüli készitő: Székely és Társa ortopäd. czipőkészitő, Budapest, IV., Muzeum-körut 9.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a Diana-arczkrém és Diana-szappan bőrápoló- és szépitő-szer ajánlható. Ára 75—75 krajczár. Egyedüli készitő Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly körút 5. sz.

Szerkesztői üzenetek.

Öreg Trézsi néni. Imádságom. A költészet szelleméből vajmi kevés van bennük, a nyelvük olyan, mint a laposabb fajta próza.

Aratás. Életem. Nem tud semmi érdekeset mondani s nem tud semmit érdekesen mondani, így versei rigmusoknak még csak megteszik, de költeményeknek már nem.

Izenet valaki távollevőnek. Egy különös kert. Az elsőnek a kihangzásában van valami hangulatkeltő, de mind a kettőben nagy zökkenői vannak a kidolgozásnak.

Gemma-dalok alkonyatán. Jó versek is, roszak is: épen az a bajuk, hogy középen állanak a közölhetőség és a papirkosár között. A mi kivánalmainknak mindenesetre alattuk állnak.

SAKKJÁTÉK.

2756. számu föladvány dr. Frankensteintől, Lipcse.

SÖTÉT.

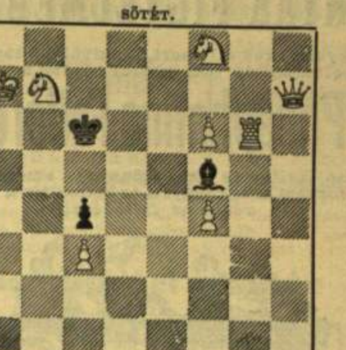

VILÁGOS.

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

A 2752. sz. feladvány megfejtése J. von Dijktől.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Hc5–d3 ...	Kd4×e4 (a)	1.		... Kd4–e4
2. Vg5–c5 † matt.		2. f4–f5 † matt.		

Helyesen fejtették meg: **Merényi Lajos.** — **Geist József és Stark Vilmos.** — **A** ***«Budapesti Sakk-kör».*** — **A** ***«Budapesti III. ker. Sakk-kör».*** — **Ludányi Antal.** — **Wyschogrod Pál.** — **Beer Mór.** — **Gottléb István** ***(Budapest).*** **Németh Péter** ***(Csongor).*** — **Kintzig Róbert** ***(Fakert.)*** — **Müller Nándor** ***(Szombathely).*** — **Hoffbauer Antal** ***(Lipótvár).*** — **Szabó János** ***(Bakony-Szentlászló)*** — **A** ***«Győri Sakk-kör.»*** — **Székely Jenő.** — **Mészey József** ***(Győr).*** — **A** ***«Zboról Társaskör».*** — ***«A Kalocsai Katholikus Kör»*** — **Veőreös Miklós** ***(Zircz).*** — **Ifj. Hubay Bertalan** ***(Bodzásujlak.)*** — **A** ***«Dunaföldvári Egyenlőségi kör» (Dunaföldvár).*** **Baresa Mihály** ***(Biharudvari).*** — **Csolnoki István** ***(Hajdúhadháza).*** — **A** ***«Leibiczi Gazdasági Kaszinó» (Leibicz).*** — **Lustyik János és Szivák János** ***(Alberti-Irsa).*** — ***«Csengeri Casinó» (Csenger).*** **Király Mihály** ***(Zenta).*** — **Kunz Rezső** ***(Temesrékás).*** — ***Budai Sakkozó Társaság (Budapest).*** — **Patkó Imre** ***(Talpas).***

KÉPTALÁNY.

A 28-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Érik a, érik a búzakalász.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Svájczi selyem vámmentesen házhoz szállitva!

Kérjen fekete, fehér vagy szines ujdonságainkból **mintákat: duchesse, voile, satin souple, taffetas, crêpe de chine, colienne, côtelé, mousseline** 120 cm. széles, méterenként 1·20 K-tól kezdve. Ruháknak, bluzoknak stb.-nek való **bársony** és **peluche,** ugyszintén **himzett bluzok,** valamint batiszt- pamut- vászon- és selyemruhák. Mi csakis garantáltan erős selyemszöveteket adunk el **vám- és portómentesen közvetlen magánvevőknek.**

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Svájc.)
Selyemkivitel. Királyi udvari szállitók.

UTI BŐRÖNDÖT

és egyéb finom bőrárut legelőnyösebben vásárolhat a készitőnél
CSÁNGÓNÁL
Bpest, IV., Muzeum-körút 5.
Telefon: 67—00.
Olcsó szabott árak. — Grand Prix aranyérem Páris.
A CZIM FONTOS.

KÖHÖGÉS
rekedtség és hurutos bántalmak ellen használjon valódi
Réthy-féle pemetefücukorkát
Ára 60 fillér.
Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható.
Réthy névre ügyelni tessék.

Oly hölgy a ki az egészséges bőrápolásra súlyt fektet, szeplőt eltüntetni, gyöngéden puha bőrt, valamint fehér arczbőrt elérni óhajt, kizárólag a
vesszőparipa-liliomtejszappant
használja. — Egyedüli gyártó:
Bergmann & Co. Tetschen a. E.
Darabja 80 fillérért minden gyógyszertárban, drogériában és illatszerkereskedésben stb. kapható.

VALÓDI ÉKSZEREK
CSÁSZÁRI KIRÁLYI UDVARI SZÁLLITÓ
EZÜSTNEMÜEK, ÓRÁK, DISZTÁRGYAK STB. GYÁRI ÁRON BESZEREZHETŐ ANGOL RENDSZERŰ FIZETÉSI MÓDOZATOK MELLETT
SÁRGA JÁNOS
ékszerész és műötvösnél
BUDAPEST, Kigyó-tér 5. sz. KOLOZSVÁR, Fiók: Mátyás kir.-tér 13.
Képes árjegyzék ingyen.

MATTONI'-FÉLE GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Homok, kavics,
bányahulladék stb. legelőnyösebben
lesz értékesitve,
ha czementtel keverjük és falazótéglákat, ürtömböket, tetőcserepeket, járdalapokat, csöveket stb. készitünk belőle:
Dr. GASPARY-féle gépeken és formákon.
Dr. GASPARY & Co. gépgyára, MARKRANSTÄDT
Németorsz.
228. sz. brosüra ingyen. Kérjük gyárunkat meglátogatni

Meinl kávé-keverékei *elsőranguak*

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohai
ÁGNES
forrás. Legjobb asztali és üditőital. Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.
Járvány idején präservativ gyógyszernek bizonyult.
Szétküldése **Édeskuty L.** udvari szállitó Által Budapest.
Kapható mindenütt.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, czukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatásu. — **Természetes vasmentes savanyuviz.**
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.
SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Technikum Mittweida
Igazgató: **A. Holtzt, tanár.** (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanintézet az electro- és gépészeti mérnökök részére. Gazdagon felszerelt electrotechn. és gépépitő laboratoriumok. Tanulógyári mühelyek.
3610 hallgató a 36-ik iskolaévben.
Programm stb. dijtalanul a titkárság által.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi- és Iparkamarától fenntartott nyilvános, három évfolyamu
Felső Kereskedelmi Iskola Pozsonyban. Érettségi vizsga. Állásközvetités. Internátus.
Értesitést kivánatra küld AZ IGAZGATÓSÁG.

A legjobb és legegészségesebb
hajfestőszer
a Czerny-féle Tanningene
hetekig eltart, soha nem fog. Ara **5 korona.**
Levélczim: Wien, XVIII., Karl Ludwigstr. 4.
Raktár I., Maxmilianstrasse 9.

Szépsége
sokkal tovább tart, ha állandóan
Czerny-féle keleti Rózsatejet használ. Az ára **2** kor.
A hozzávaló **Balzsamszappan** 60 fillér.

A Czerny-féle Osan
a legjobb a **fogaknak és a szájnak.**
Osan-szájviz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és illatszertárakban.

Lohr Mária (Kronfusz)
csipke-, vegyitisztitó-, kelmefestő-, szőnyegporoló- és szőrmemegóvó gyári-intézete. *** **Telefon 57-08.**
Budapest VIII. kerület, Baross-utcza 85. szám.
Alap. 1867.
Fiókok:
IV., Kecskeméti-utcza 14.
IV., Eskü-ut 6. sz.
V., Harminczad-utcza 4.
VI., Andrássy-ut 16. sz.
VI., Teréz-körut 39. sz.
VIII., József-körut 2. sz.

A gyermekek bőre,
nevezetesen a legkisebbeké, gyengéd és érzékeny; azért válasszák a bőrápolásra a legjobbat és pedig az orvosok és szülésznők által igen gyakran ajánlott gyermekkenőcsöt, az ugynevezett **Babymira-krém**-et, mely vöröses, nedvesség által felrepedt bőrnél, bőrkiütések és sömörnél a fájdalmat azonnal csillapitja és gyógyitó hatást idéz elő. — Felnőttek is jó eredménnyel használják a Babymira-krémet kézbőrdurvaság, felrepedt bőr s lábizzadás ellen.
Egy doboz ára 60 fillér.
Kapható minden gyógyszertárban vagy az egyedüli készitőnél: **Brodjovin H.** Zrinyi gyógytár **Zágráb.** (**Zagreb.**)

ANYÁK FIGYELMÉBE!!

A gyermekek elismert, legkiválóbb tápszere az elválasztás időszakától kezdve a :: :: ::

"Phosphatine Falières"

Igen kellemes izü, könnyen emészthető. A fogzást megkönnyiti és biztositja a csontrendszer fejlődését.

Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) ára 3 korona 80 fillér. :: :: Főraktár:

= ZOLTÁN BÉLA =

gyógyszertára Budapest, V., Szabadság-tér (Nagykorona-utcza sarok).

«Jorgó» a legjobb pontossági óra. Árjegyzék ingyen.

JORGÓ JÁNOS

órás cs. és kir. törvényszéki hites becsüs. Óra-, ékszer-, arany- és ezüstáru-kivitel minden országba,

BÉCS, III., Rennweg Nr. 75.

Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékemet pontossági órákról gyári árakon. Schaffhausen, Intakt, Zenith, Billodes, Audemars, Omega, Longines, Graziosa, valódi Hahn-órák 15 koronától feljebb. Uj órák és javitások részére mühelyek. Bármely kivitelü zsebórába 80 fillérért uj rugót teszek. Nikkel-horgonyremontoár, szines lappal K 3·25. Valódi svájczi nikkel-cylinder-remontoár K 4·—. Különleges lapos gavallér-remontoár aczélvagy nikkel-tokban finom fémlappal K 4·80. Valódi Roskopf-patent-nikkel-remontoár K 5·—. (Népiesen Glória-ezüstnek nevezett), fém-horgony-remontoár, czüstözött tokban, 3 fedéllel K 4·70. Valódi ezüsttokban a cs. és kir. fémjelzőhiv. bélyegzőjével, 3 fedéllel. horgonyművel, köveken járó K 8·—. Valódi ezüst-cylind.-rem. K 6·50, Vasuti precziziós óra nikkel tokban «Doxa» K 11·50. «Jorgó precziziós óra legjobb és legszolidabb kivitelben 15 valódi rubintkővel valódi ezüsttokban K 27·—. «Jorgó» pontossági óra nikkel tokban K 19·—. Valódi 14 kar. arany női remontoár óra 18·—. Valódi ezüst uri lánez K 2·—. Jó ébresztő óra nikkel tokban K 2·20. Ütő ingaóra 95 czm. h. K 12·—. Minden megvásárolt és javitott óráért kezességet vállalok.

Túlkövetelés teljesen kizárva.

A budai Szt.-Lukácsfürdő

«Nagyszállodájában» és «Thermal»-szállodájában szoba teljes ellátással naponként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilátással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismertetést dijmentesen küld :: :: :: :: ::

:: Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

Margit-crême

a főrangu hölgyek kedvencz szépitő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállitásában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémet utánozzák és hamisitják, tessék eredeti védjegygyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készitményért vállal a készitő mindennemű felelősséget. A Margit-créme ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készitmény, a mely a kütföldön általános feltünést keltett. **Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-pouder 1 kor. 20 fillér.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma **Aradon.** Kapható minden gyógysz., illatszer- és drogua-üzletben.

NE VEGYEN SZIVATTYUT, FECSKENDŐT mielőtt ajánlatot nem kér a

Központi Szivattyu és Gépforgalmi Vállalat-tól Budapest, VI., Csengeri-utcza 39. Telefon 47-52.

Elsőrangu honi gyártmány. :: Olcsó árak.

A Bpesti Szivattyu és Gépgyár R.-T. gyárt. főelárusitótelepe.

-+- Soványság. -+-

Szép, tel testi omokat, gyönyörü keblet nyerhet a törvényileg védett, «BÜSTERIA» erőporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hizás 6—8 hét alatt egész 30 fontig. Szigoruan szolid, nem ámitás. Számos köszönetnyilvánitás. Doboza használati utasitással 2·75 K. A pénz postautalványon bekuldése, vagy utánvét mellett, beleértve portó is. Hygienische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königgrätzerstr. 85. Lerakat Magyarország részére: Török J. gyógyszertára Budapest, VI., Király-uteza 12. szám.

ÁGY-TOLLAK

Legelőnyösebb bevásárlási forrása:

Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 4.

Tessék árajánlatot kérni!!!

Rozsnyay vasas china bora

igen hatásos vérszegénység, sápkór, neurasthenia eseteiben. Egy ½ literes üveg ára **3.50** korona.

A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készitményeket felülmulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Kapható minden gyógyszertárban és a készitőnél:

Rozsnyay Mátyás gyógyszertárában Aradon, Szabadság-tér.

ALAPITVA 1865.

HECKENAST GUSZTÁV ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-tér 2.

Telefon.

IBACH-ZONGORÁK egyedüli képviselete.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnányi, Pugnot, Alice Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

AMPUTÁLT ÖN?

Akar elegáns, a czélnak teljesen megfelelő **műlábat** vagy **műkezet?** Ez esetben sziveskedjék bizalommal a 30 év óta fennálló legjobb hirnévnek örvendő **Keleti J. Budapest** orthopädiai müintézetéhez fordulni. — Keleti műlábai és műkezei, járó és támgépei a legjobbak a világon! Elegáns, könnyü járás! Több évi jótállás! Kifogástalan technikai kivitel! Több ezer elismerő okmány hirneves orvosoktól és betegektől! Mérsékelt árak! Képes árjegyzéket ingyen «» és bérmentve küld: «»

KELETI J. betegápolási czikkek gyára, :: :: :: **Bpest, IV, Koronaherczeg-u. 17.** Alapittatott 1878. Telefon 13—76.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

Szállit évente 200 vaggon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vizierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgönyczim: «CARTONAGE». Közp. iroda: **Budapest, I., Mészáros-utcza 58.** **Telefon: 41—48. szám.**

Csak egy jó gummisarok létezik: O'Sullivan!

KNUTH KÁROLY

MÉRNÖK ÉS GYÁROS

Cs. és kir. fensége József főherczeg udvari szállitója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII., Garay-utcza 10.

Központi és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

A szabadkai Széchenyi fiu nevelő-intézet-be

felvétetnek középiskolai tanulók.

Állandó felügyelet, házi oktatás, jó ellátás. Havi dij 70 korona. — Prospektust küld KONCSEK KÁLMÁN felügyelő, gimnáziumi tanár, Szabadka, VI., István-utcza 79. sz.

KOCSIÁRUCSARNOK

BUDAPEST, VII., RÁKOCZI-ÚT 72.

A monarchia legnagyobb kocsiraktára. ★ Árjegyzék ingyen.

Kizárólag elsőrangu

bőröndök és bőröndáruk

kényelmes havi lefizetésre.

Kivánatra kimeritő bőröndárjegyzék ingyen.

Aufrecht és Goldschmied utóda

Elek és Társa R.-T.

Budapest, IV., Károly-körut 10. szám.

Neurasthol

törv. védve.

Leghatásosabb erősitőszer **nemi neurasthenia** eseteiben.

Külső használatra.

Biztos siker!

Ara üvegenként 12 korona, orvosi használati utasitással.

Kapható a főelárusitónál:

Apoth. zum goldenen Hirschen

Wien, I., Kohlmarkt és minden gyógyszertárban.

BŐR-SZÉK IPAR

KENDI ANTAL

Budapest, IV. ker. Semmelwes-u. 7. sz.

Angol bőrbutor készitése, festése és renoválása saját mühelyemben. Ebédlőszékek irodafotelek valódi bőrrel. Ülőbutor állványok kárpitozása. Székátalakitások.

YVONNE de TREVILLE

világhirü operaénekesnő **nyilatkozata** a **Dr. Biró-féle Havasi GYOPÁR-KRÉMRŐL.**

(Fenti franczia levél magyar forditása.)

Köszönöm a küldött **Havasi GYOPÁR-KRÉMET,** amelyet **használatban fönségesnek találtam. Kitünő minősége nem mindennapi.**

Yvonne de Treville.

Dr. Biró-féle törv. védett Havasi

GYOPÁR-KRÉM

a legkitünőbb arczszépitőszer, szeplőt és májfoltot bámulatosan eltávolit. Teljesen ártalmatlan. Nagy tégely 1 korona, mosdóviz 1 kor., szappan 70 fillér, puder 1 korona.

Fő.aktár:

WOLF GYÓGYTÁR Kolozsvár.

Budapesten kapható:

Török gyógytár Király-uteza
Opera « Andrássy-ut
Hunnia « Erzsébet-körut 56

valamint csaknem minden nagyobb vidéki **gyógyszertárban** és **drogériában.**

! Virágkedvelőknek !

20 különféle fajból álló sorozat a leghálásabb szoba-cserép-növényekből, virágasztal vagy ablakpárkány diszitéshez, választásunkban összeállitva 3 és 6 koronáért; erőteljes növényeket cserép nélkül, teljes megelégedésre s legolcsóbban, utánvéttel, mint különlegességet szállit: **Grófi uradalom kertkezelősége, Felsősegesd, Somogym.**

Valódi Brünni Szövetek

1911. évi tavaszi és nyári idény.

Egy vég 3.10 méter hosszu teljes uri öltönynek elegendö (kabát, nadrág, mellény) ára osak

1 vég 7 korona
1 vég 10 korona
1 vég 12 korona
1 vég 15 korona
1 vég 17 korona
1 vég 18 korona
1 vég 20 korona

1 vég, fekete szalon öltönynek K 20.— felöltőszövetek, turistaloden, selyemkammgarnok stb. stb. szállit gyári árban a szolidnak elismert

posztógyári raktár

Siegel-Imhof, Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

A magánvevők előnyei szöveteket közvetlen Siegel-Imhof czégnél a gyártás helyén vásárolni, felette nagyok. — Kolosszális áruforgalom következtében mindenkor legnagyobb választék egész friss szövetekben. — Legolcsóbb szabott árak. A legkisebb megrendelés is teljesen minta szerint és legelőzékenyebben lesz eszközölve.

MARGIT

gyógyforrás — (Beregmegye.)

a **gyomor, belek, hugyhólyag** s különösen a **légzőszervek** hurutos bántalmainál **igen jó hatásu** még akkor is, ha **vérzések esete** forog fenn.

Megrendelhető: **ÉDESKUTY L.-nál** Budapesten és a forrás kezelőségénél Munkácson.

Málnaszörp
Gessler
Budapest

Elsőrangu legrégibb országos hirü czég. Fennáll 1810. óta.

HALTENBERGER ruhafestő és vegytisztitó KASSA

Lelkiismeretes, gyors munka! Kiterjedt postaforgalom. Külön osztály gyászruhák festésére. Gallér-, kézelőtisztitás (naponta átlag 24.000 darab). :: :: :: :: ::

Tessék prospektust kérni.

Postaczim: Haltenberger Béla postafiókja, Kassa.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelőintézete Rákospalotán, Budapest mellett.

Nyolcz osztályu **főgimnázium** nyilvánossági és érettségi vizsgák tartási joggal. — Nyilvános **polgári fiuiskola.**

:: Lelkiismeretes felügyelet. Alapos oktatás. Jó ellátás. Kitünő tanerők. Alapvető ismétlőtanitás. Nagy árnyas kert és játszótér. A tanulók lehetnek bennlakók és félkosztosok.

Kivánságra **Ismertetőt** küld az **igazgatóság, Rákospalota.** (Vasuti állomás. — Posta. — Távirda. Telefon.)

Nagy képes fény- kép- és optikai árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED UTÓDA

ELEK ÉS TÁRSA r.-t.

Budapest, IV., Károly-körut 10. szám.

Szállítjuk árfelemelés nélkül kényelmes havi : lefize ésre. :

Külön kikötés esetén, a meg nem felelő áru, 3 napon belül sértetlen állapotban minden kötelezettség nélkül visszaküldhető.

Fenti feltétel az egyetlen biztosítéka az előnyös vásárlásnak, ugy ár mint minőség tekintetében.

„Lilly" női reticule-kamara.

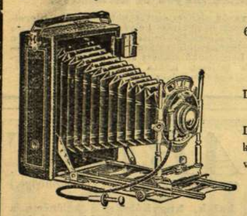

6×9 lemez és filmcsomaghoz, kettős kihuzat.

Legfinomabb bőráthuzat.

Legujabb Migdet-zár pillanat- és időfelvételre.

Iris fényszabályozó. — Kiugró kereső, függőleges- és hosszfelvételekre. — Fémrészek finoman nikkelezve.

				Havi
123. sz. Extra Rap. Ap náttal	f: 8	K	78.—	4.—
124. sz. Extra Rap. Apl náttal	f: 7	K	81.—	4.—
3 fémkazetta tokban		K	6.—	
1 filmcsomag-kazetta		K	7.50	

Hav. részlet K 4.—

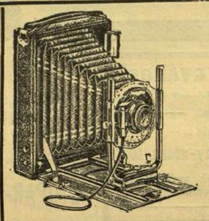

Ujdonság! Ujdonság!

„Hungária" klappkamara.

Legujabb Vario zár, idő- és pillanatfelvételekre 1/10, 1/20, 1/100 másodpercre. Ibso-Sector-zár, idő- és pillanatfelvételekre szabályozható 1/100 másodpercig. — Iris fényszabályozó. — Kettős kihuzat hajtó csavarral a hátcső lencse használatára. — Finoman mintázott bőrutánzat. — Fémrészek finoman nikkelezve. Kettős kihuzat. **9×12 cm. lemez** és **8×10½ cm. filmcsomaghoz. Kettős kihuzat.**

Árak 3 fémkazettával tokban	Fényerő	Gyujtótávolság	Vario autom. zárral K	Havi részlet	Ibso-Sector zárral K	Havi részlet
100 sz. Rodenstock Extra Raplapl.	f: 7.7	135	78.—	4.—	90.—	4.50
101 sz. Rodenstock Hemi anastigmat	f: 7.2	135	85.—	4.50	95.—	5.—
102 sz. Rodenstock Tripl Anast. Trynar	f: 6.8	150	90.—	4.50	100.—	5.—
103 sz. Rodenstock kettős „ Eurynar	f: 6.8	135	100.—	5.—	110.—	5.50

3 külön kazetta tokban 6.— K, 1 filmcsomag-kazetta 8×10½ cm. 8.50 K, 1 filmcsomag-kazetta 9×12 cm. 9.— K, 1 elegáns válltáska 7.— K.

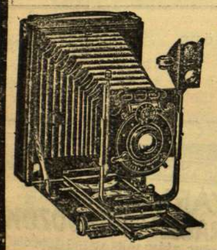

Laposkamara „Globus"

Nagysága ca. 3.5×12×15.5 cm., sulya ca. 800 gr. 9×12 lemez és 8×10½ filmcsomaghoz. Legfinomabb bőráthuzat. Ibso vagy Koilos zár. Iris fényszabályzó, forgatható brilliáns kereső vizszintmérővel függőleges és hosszfelvételekre. Kettős kihuzat a hátsó lencse használatára.

Szám	Az árak három fémkazettával tokban értendők	Fényerő	Gyujtótávolság	9×12 Ibso zárral korona	9×12 Koilos zárral korona	10×15 Ibso zárral korona	10×15 Koilos zárral korona	13×18 Ibso zárral korona	13×18 Koilos zárral korona
104	Rodenstock Extra rap. Aplan.	7.7	135	116.—	132.—	140.—	150.—	150.—	170.—
105	„ Hemi anastigm.	7.2	135	122.—	135.—	145.—	155.—	155.—	175.—
106	„ Triplanast. Trynár	6.8	150	132.—	144.—	150.—	162.—	162.—	182.—
107	„ Kettős anast. Eurynar	6.8	135	140.—	155.—	160.—	172.—	172.—	192.—

	4×12	10×15	13×18
3 külön kazetta tokban	6.—	10.50	15.—
1 filcsomag kazetta	8.50	11.50	11.50
1 válltáska	7.—	11.50	13.50

Fizetendő 20 egyenlő havi részletben.

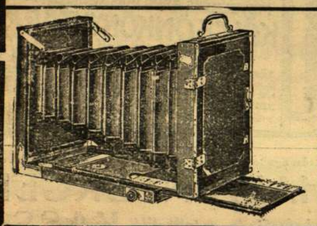

„Hungária" utazókamara.

Ezen kamara valódi amerikai diófából készült, homályosan fényezve, kettős kihuzattal, a forgatható kupalaku fujtató bőrsarokkal van ellátva, kettős fogas hajtócsavar, erős fémveretek.

Sz.	Árak 3 dupla kazettával	13×18	Havi részlet	18×24	Havi részlet
111	Zár, objekt. és állvány nélkül	70.—	3.50	90.—	5.—
112	Redényzár, állvánnyal Rodenst. Extra rap. Apl. f: 7.7	125.—	6.—	170.—	8.50
113	Rodenstock Eurynárral f: 6.8	160.—	8.—	218.—	11.—

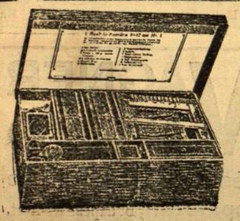

„HUNGÁRIA" felszerelés.

Teljes felszerelés, legfinomabb áthuzatu klapp-dobozban, pontos beosztásokkal. Tartalom: 1 tct. lemez, ¼ l. Hydrochinon előhivó, 100 gr. fixirozó, ¼ l. fixirfürdő, 1 mérő (50 gr.), 2 lemeztartó, 3 machécsésze, 1 lámpa, 1 másoló keret, 1 szárító állvány, 12 lap celloidin papiros. 10 karton, 1 tubus ragasztó.

Árak:

6×9 cm. K 14.— 9×12 cm. K 15.—
10×15 cm. K 20.— 13×18 cm. K 25.—
18×24 cm. K 32.—

„Hungária" fémállvány.

Egy rántás, egy csavarás, egy forgatás, egy tolás elegendő az állvány felállításához és ujból való összetolásához.

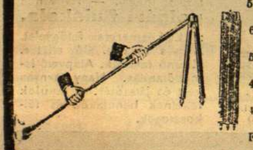

5 részü hossza nyitva 124 cm. összetolva 32 cm., sulya 600 gr. lapos fejjel K 24.—
6 részü hossza nyitva 129 cm. összetolva 29 cm., sulya 700 gr. lapos fejjel K 26.—
5 részü magassága 150 cm., sulya 600 gr. gömbölyü fejjel K 24.—
4 részü magassága 126 cm., sulya 540 gr. gömbölyü fejjel K 15.—
4 részü leemelhető és forgatható fejjel K 18.—
Finom tok, valódi bőrből K 4.—

Hensoldt prizmás látcsövek.

„Stereo Walkar"

Fokozott fényerő nagyobb objektivek alkalmazása által. Kiszélesitett látókör uj orthoscop okulárokkal, megátolva a képnek a szélek felé való eltorzulását. Az egész látókörre kiterjedő éles látása a plasztikusan kidomborodó képnek.

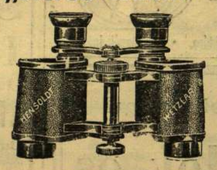

Mechanika:

Térfogat és suly tetemesen kisebb. Fokozott szilárdság. Főtest és izület egy darabból öntve. Időjárástól védett, por és nedvesség behatolása kizárva.

Éles látásra való beállitás.

„STEREO WALKAR"	Nagyitás	Ára K	Havi részlet	HENSOLDT „STEREO"	Nagyitás	Ára K	Havi részlet
tok és vállszijjal	6×	170.—	8.50	tok és vállszijjal	6 vagy 8×	145.—	7.50
	8×	180.—	9.—				
	12×	190.—	10.—		12×	165.—	8.50

„STEREO" katonai látcsövek, különösellentálló képességü erős használat és időjárás ellen. — **Stereo katonai modell** sárga tokban öv-kengyellel, 6 vagy 8-szoros nagyitás **145** korona. **Havi részlet 7 korona.**

MEGRENDELESI IV.

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED utóda

ELEK ÉS TÁRSA R.-T.-nál

BUDAPEST, IV., Károly-körut 10. szám.

Ezennel megrendelem az alanti árut ..... korona értékben, fizetendő ..... korona havi részletekben Budapesten **Elek és Társa r.-t.-nál.** Három havi részlet elmulasztása az egész számla összegét azonnal esedékessé teszi. Teljes kifizetésig tulajdonjog fentartva.

Jogomban áll az árut 3 napon belül sértetlen állapotban visszaküldeni.

Fizetendő Budapesten	kor.	fillér

Lakhely: .....

Kelet: .....

Név és foglalkozás: .....

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. sz.

33. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, AUGUSZTUS 13.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4. | Egyes szám ára 40 fillér. | *Előfizetési feltételek:* Egész évre — — 20 korona. Félévre — — 10 korona. Negyedévre — — 5 korona. A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 1 koronával több. | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

MŰVÉSZEINK MŰTERMÜKBEN.

A VASÁRNAPI UJSÁG már régibb idő óta, de különösen az utóbbi években, a mikor valamelyik képzőművészünk egy-egy nagyobb alkotáson dolgozott, képekkel illusztrált czikkekben ismertette meg olvasóival ezeket az új alkotásokat. Lapunk e czikkeit mindig szivesen fogadták, a mit annak tulajdonítunk, hogy az utóbbi években nemcsak képzőművészetünk fejlődött nagyot, hanem fokozódott közönségünknek is a művészet iránti érdeklődése, szeretete és finomult az izlése. Ha csak az egy évtizeddel korábbi állapotokat nézzük a művészet terén, látjuk, hogy akkor évente bizony még nyolcz-tíz képzőművészeti kiállitást sem birt el Budapest, holott ma harmincz-negyvennek is megvan a látogató és a vásárló közönsége. Eljutottunk oda, hogy úgyszólván szükségletté vált a művészet. Az ország legszegényebb vidékein is egymásután emelkednek a szobrok nagyjainknak, valódi művészi díszt nyernek temetőink, templomaink, középületeink, sőt lassan-lassan a magánosok is eredeti alkotásokkal ékesítik föl házuk, lakásuk falait, teszik széppé, kedvessé otthonukat. A külföldi silány művészi termékek kezdenek mindinkább kiszorulni és bizony nincs rá szükség, hogy művészetért idegenbe menjünk. Hatalmas, nagy és erős ma a magyar művészek tábora. Messze a haza határain túl az ő táboruk aratja a legtöbb dicsőséget nemzetünknek. Nem egyszer hozta el már haza magyar művész a pálmát a sok évszázados művészi múlttal biró nemzetek világversenyéről. Közönségünk nagy része azonban alig-alig ismeri még képzőmű-

HORVAY JÁNOS, A KOSSUTH-SZOBOR KÉSZÍTŐJE MŰTERMÉBEN. — Balogh Rudolf fölvétele.